Nr 195.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående vissa ändringar i avlöningsreglementet den 19 juni 1919 för tjänstemän vid postverket, telegrafverket, statens järnvägar och statens vattenfallsverk m. m.; given Stockholms slott den 10 mars 1922.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över kommunikationsärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF.

Anders Örne.

Utdrag av protokoll över kommunikationsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 10 mars 1922.

Närvarande:

Statsministern och ministern för utrikes ärendena BRANTING, statsråden LINDQVIST, THORSSON, OLSSON, SANDLER, NOTHIN, SVENSSON, HANSSON, ÅKERMAN, LINDERS, SCHLYTER, ÖRNE.

Departementschefen, statsrådet Örne anför:

I en till 1919 års lagtima riksdag den 25 april 1919 avlåten proposition (nr 391) framlade Kungl. Maj:t förslag till gemensamt lönesystem

samt löneregler ing för postverket, telegrafverket, statens järnvägar och statens vattenfallsverk. Sedan riksdagen i skrivelse nr 287 anmält sitt beslut i ämnet, utfärdade Kungl. Maj:t den 19 juni 1919 nytt avlöningsreglemente för tjänstemän vid ifrågavarande verk (sv. förf.-saml. nr 343), vilket reglemente trädde i kraft den 1 juli 1920. I en vid reglementet såsom bilaga fogad tjänsteförteckning angivas de skilda lönegrader inom den i reglementet införda löneplanen, till vilka de olika befattningarna vid respektive verk äro att hänföra.

Riksdagen, som i huvudsak biträdde Kungl. Maj:ts förenämnda förslag till löneregler ing för kommunikationsverken, uttalade emellertid i nämnda skrivelse bland annat, att den knappt tillmätta tid, som stått till buds för prövning av den omfattande och invecklade frågan, icke medgivit en så ingående granskning av förslaget, som varit önskvärd. Att reglementet i ett eller annat avseende framdeles kunde befinnas böra jämkas, funne riksdagen ej osannolikt, men syntes en dylik ändring ej böra vidtagas, förr än erfarenhet från tillämpningen av reglementet kunnat vinnas.

Med anledning av Kungl. Maj:ts propositioner nr 45 och 148 beslöt sedermera 1920 års riksdag (skrivelser nr 169 resp. 276) vissa ändringar och tillägg i förberörda avlöningsreglemente och i den därvid fogade tjänsteförteckningen. Kungörelse härom utfärdades den 4 juni 1920 (sv. förf.-saml. nr 253), och trädde sagda kungörelse i kraft samtidigt med avlöningsreglementet eller den 1 juli 1920.

Med skrivelse den 22 november 1921 har kommunikationsverkens lönenämnd framlagt förslag till ändringar i vissa delar av avlöningsreglementet. Över detta förslag hava infordrade utlåtanden avgivits av generalpoststyrelsen, telegrafstyrelsen, järnvägsstyrelsen, vattenfallsstyrelsen och allmänna civilförvaltningens lönenämnd.

I detta sammanhang kommer jag jämväl att till behandling upptaga dels särskilda av generalpoststyrelsen, telegrafstyrelsen, järnvägsstyrelsen och vattenfallsstyrelsen gjorda framställningar rörande antalet av vissa befattningar vid respektive verk m. m., dels ock väckt fråga om inrättande av intressekontor vid statens järnvägar.

Av de sålunda till prövning föreliggande framställningarna gör jag början med dem, som avse

Ändringar i avlöningsreglementet den 19 juni 1919.

Allmänna synpunkter. Lönenämnden.

I sin skrivelse den 22 november 1921 anför lönenämnden till en början följande:

»Sedan avlöningsreglementet den 19 juni 1919 nu varit i tillämpning under sådan tid, att erfarenhet vunnits om detsammas verkningssätt under olika förhållanden, och det visat sig möjligt att relativt fullständigt bedöma innebörden jämväl av sådana detaljföreskrifter i reglementet, vilkas betydelse vid olika sammanställningar och i varje tänkbart specialfall från början varit svår att överblicka, har lönenämnden ansett sig, på grund av föreskriften i § 2 av instruktionen för lönenämnden den 31 december 1919, böra upptaga till prövning frågan om eventuellt behövliga ändringar eller kompletteringar utav berörda reglemente.

En dylik revision har ansetts påkallad särskilt med hänsyn till den utav 1921 års riksdag beslutade löneregleringen för befattningshavare vid statsdepartement och vissa andra verk, tillhörande den civila statsförvaltningen. Ehuru denna löneregler genomförts efter i allt väsentligt samma grunder, som kommit till tillämpning vid kommunikationsverken, innehåller likväl det nya avlöningsreglementet av den 22 juni 1921 för befattningshavare inom förstnämnda områden av statsförvaltningen — i denna skrivelse sammanfattade under benämningen allmänna civilförvaltningen — i särskilda punkter åtskilliga avvikelser av icke blott formell utan även saklig innebörd i förhållande till motsvarande bestämmelser i avlöningsreglementet för kommunikationsverken. Lönenämnden har beträffande varje dylik skiljaktighet tagit under övervägande, huruvida den för allmänna civilförvaltningens del antagna bestämmelsen lämpade sig för införande jämväl vid kommunikationsverken, och har i de fall, då detta ansetts vara förhållandet, utarbetat sitt ändringsförslag i enlighet härmed. I vissa fall hava dock, såsom i det följande kommer att närmare påvisas, förhållandena inom de olika verksgrupperna ansetts vara så skiljaktiga eller bestämmelserna av sådan innebörd, att likalydande föreskrifter icke synts böra ifrågakomma. Beträffande sådana punkter, som endast erbjudit vissa mindre olikheter i formellt avseende, har det dock i allmänhet ansetts obehövligt att nu företaga ändringar i den för kommunikationsverkens del fastställda formuleringen.

Under sin hittillsvarande verksamhet har lönenämnden haft att behandla ett antal framställningar från personalsammanslutningar eller från enskilda befattningshavare, vari, med påvisande av en del ojämnheter, som uppkommit vid tillämpningen av det nya avlöningsreglementets bestämmelser i ett eller flera specialfall, påyrkats ändringar i särskilda delar utav samma reglemente. Dessa framställningar hava i synnerhet avsett de förhållanden, som regleras genom 11 och 12 §§ i reglementet. I vissa fall, då lönenämnden funnit de gjorda framställningarna tyda på en förefintlig brist eller ofullständighet i de åberopade bestämmelserna, har nämnden i avgivna utlåtanden över framställningarna förklarat sig ämna upptaga de framkomna erinringarna och förslagen till närmare behandling i samband med en framtida revision av olika delar utav avlöningsreglementet. De anmärkta förhållandena hava i enlighet härmed nu tagits under övervägande i ett sammanhang och med begagnande jämväl av det material, som förelegat i de tidigare behandlade specialframställningarna.»

Departementschefen.

Ett flertal av de utav lönenämnden föreslagna ändringarna torde icke tarva särskild motivering, varför de i det följande endast komma att i korthet omnämnas. Jag kommer alltså att mera utförligt behandla endast de delar av avlöningsreglementet, där i de över löne-

nämndens förslag avgivna yttrandena erinringar eller längre gående förslag framställts eller där jag, utan att lönenämnden föreslagit några ändringar, ansett dylika böra vidtagas.

6 §. Ändringarna i 6 § avse att bringa densamma i överensstämmelse med motsvarande stadgande i avlöningsreglementet för allmänna civilförvaltningen.

9 §. Vid kommunikationsverken utgöres för närvarande den lägst avlönade ordinarie kvinnliga befattningen av kontorsbiträde, vilken befattning är hänförd till första lönegraden, avdelning B, enligt avlöningsreglementet den 19 juni 1919. Lönen för denna grad utgör å billigaste ort lägst 1,800 kronor och högst 2,160 kronor samt å dyraste ort lägst 2,160 kronor och högst 2,574 kronor. Enligt det förslag av kommunikationsverkens lönekommitté, som låg till grund för fördelningen mellan olika lönegrader av den kvinnliga kontorspersonalen hos kommunikationsverkens styrelser, skulle på de kvinnliga kontorsbiträdena i fråga om teoretisk utbildning icke ställas andra krav än folkskolebildning, och skulle åt dem såsom regel anförtros allenast enklare göromål, såsom renskrivning eller dylikt. Närmaste högre befattning skulle utgöras av kanslibiträde, inom andra lönegraden, för vilken grad lönen utgör å billigaste ort lägst 2,160 kronor och högst 2,550 kronor samt å dyraste ort lägst 2,574 kronor och högst 3,018 kronor. Av kanslibiträdena skulle likaledes i regel fordras endast folkskolebildning, men något mera krävande arbete skulle åligga dem, såsom enklare räkne-, rit- och bokföringsgöromål.

Vid allmänna civilförvaltningen förekomma, enligt avlöningsreglementet den 22 juni 1921, likaledes befattningarna kvinnligt kontorsbiträde och kanslibiträde med avlöningar fastställda till samma belopp som för motsvarande befattningar vid kommunikationsverken. Emellertid har vid allmänna civilförvaltningen därjämte införts en kvinnlig befattning, lägre än kontorsbiträdesgraden, benämnd skrivbiträde, för vilken i avlöningsreglementet den 22 juni 1921 upptagits en ny lägsta lönegrad, den första. Lönen för denna grad utgör å billigaste ort lägst 1,440 och högst 1,800 kronor samt å dyraste ort lägst 1,800 och högst 2,160 kronor.

Ändamålet med inrättande av ifrågavarande kvinnliga skrivbiträdesbefattning finnes närmare angivet i det av 1902 års löneregleringskommitté den 3 november 1920 avgivna betänkandet, delen LXII, sid. 3, 18—19.

Kommittén erinrade därvid till en början, hurusom chefen för finansdepartementet i yttrande till statsrådsprotokollet den 31 december 1919 uttalat, att det syntes böra undersökas, huruvida icke tiden nu kunde vara inne att för kvinnliga biträden anordna en ny lönegrad, lägre än den nuvarande första, i syfte att kvinnor med den skolbildning, folkskolan skänkte, skulle kunna å befattningar inom denna nya lönegrad finna större användning. För egen del framhöll kommittén, att den hittillsvarande lägsta kvinnliga biträdesgraden ursprungligen avsetts för kvinnor med allenast folkskolebildning. Utvecklingen hade dock gått därhän, att dessa befattningar i stor omfattning kommit att besättas med kvinnor med högre utbildning, något som, efter vad kommittén trott sig finna, åtminstone i någon mån inverkat på utmätandet av avlöningen åt lägre kvinnliga befattningshavare vid kommunikationsverkens löneregler ing. Då kommittén anslöte sig till departementschefens uppfattning och hölle före, att enklare skrivarbeten och andra mindre krävande göromål — vilka vid dåvarande tidpunkt anförtroddes åt kvinnliga biträden med en utbildning i många fall långt utöver den folkskolan gåve — med fördel kunde lämnas åt mindre kvalificerade biträden, ansåg kommittén, att en anordning av angiven art givetvis måste vara att även från ekonomisk synpunkt förorda. I sitt förslag till avlöningsreglemente hade kommittén därför för kvinnliga tjänstemän upptagit en lägsta avlöningsgrad, som enligt kommitténs mening skulle motsvara den, departementschefen åsyftat.

Löneregleringskommittén förutsatte såsom självfallet, att jämväl för kommunikationsverkens vidkommande en motsvarande ny lönegrad för kvinnliga tjänstemän komme att inrättas.

Det av kommittén utarbetade förslaget lades till grund för proposition i ärendet till 1921 års riksdag, varvid dåvarande chefen för finansdepartementet till statsrådsprotokollet den 31 december 1920 bland annat yttrade, att genom inrättande av en lägre kvinnlig biträdesbefattning i anslutning till kommitténs förslag en ej oväsentlig besparing av kostnaderna för en del enklare arbeten inom ämbetsverken syntes vara att förvänta.

Vid ärendets behandling av riksdagen förekom icke någon erinran mot inrättandet av ifrågavarande kvinnliga skrivbiträdesbefattning, vilken därför, på sätt ovan nämnts, upptogs i avlöningsreglementet den 22 juni 1921 för allmänna civilförvaltningen.

Lönenämnden anför nu i ämnet följande: Lönenämnden.

»Den olikhet, som sålunda på förevarande område förefinnes mellan de nya avlöningsreglementena för, å ena sidan, allmänna civilförvaltningen, och, å andra sidan, kommunikationsverken torde i och för sig få anses vara av sådan betydelse, att densamma påkallar ett allvarligt övervägande, huruvida det icke, för åstadkommande av största möjliga likformighet i avlöningsförhållandena inom olika förvaltningsområden, vore skäl att utan vidare införa den nya lönegraden även i löneplanen för kommunikationsverken och i överensstämmelse därmed i

tjänsteförteckningen för samma verk upptaga en ny, lägsta kvinnlig befattning, benämnd skrivbiträde. Genom dylik tillökning av antalet lönegrader inom avdelning B. uti avlöningsreglementet den 19 juni 1919 med en ny första grad och de övriga gradernas inom samma avdelning omnumrering i enlighet härmed skulle likformighet vinnas med avdelning C. uti löneplanen enligt avlöningsreglementet den 22 juni 1921. Tydligtvis skulle införandet av ifrågavarande grad vid kommunikationsverken därjämte föranleda ändringar i åtskilliga andra delar utav avlöningsreglementet liksom i tilläggsbestämmelserna till detsamma, allt till närmare överensstämmelse med vad som gäller vid allmänna civilförvaltningen.

Ett förslag i nu angiven riktning skulle ock helt visst stå i full överensstämmelse såväl med de uttalanden i frågan, som gjorts av 1902 års lönereglerings kommitté, som ock med de principer, vilka få anses hava legat till grund för statsmakternas beslut om införandet av ifrågavarande kvinnliga befattning vid allmänna civilförvaltningen. Det kan härvid påpekas, att de ifrågasatta ändringarna i avlöningsreglementet och därtill anslutna bestämmelser givetvis skulle kunna genomföras utan att detta nödvändiggjorde en samtidig prövning av frågorna, i vilken omfattning den nya kvinnliga befattningen lämpligen borde komma till användning vid kommunikationsverken. I sistnämnda hänseende skulle det ankomma på vederbörande verksstyrelser att efter allsidig utredning till Kungl. Maj:t inkomma med förslag beträffande antalet befattningar inom, bland annat, den nya lönegraden.

Enligt lönenämndens uppfattning kan emellertid den föreliggande frågan bedömas även från annan utgångspunkt än önskemålet att åstadkomma likformighet mellan olika verksgrupper i fråga om organisations- och avlöningsförhållandena på förevarande område. Mot ett fullföljande för kommunikationsverkens del av de utav 1902 års lönereglerings kommitté utvecklade och av statsmakterna utan anmärkning lämnade riktlinjerna härvidlag kunna sålunda anföras skäl av praktisk natur, på grund av vilka den omhandlade förändringens lämplighet och behövlighet för närvarande synes kunna ifrågasättas. De nuvarande anställnings- och tjänstgöringsförhållandena vid kommunikationsverken erbjuda nämligen vissa väsentliga olikheter i jämförelse med allmänna civilförvaltningen. Vid kommunikationsverken kan ordinarie anställning vinnas tidigast vid en ålder av 21 år, under det att åtminstone hittills vid flertalet verk, tillhörande allmänna civilförvaltningen, någon viss åldersgräns i sådant hänseende icke finnes antagen. Detta bör ses i samband därmed, att för icke-ordinarie personal vid kommunikationsverken finnes genomfört ett detaljerat avlöningssystem, vilket ännu icke hade blivit av Kungl. Maj:t prövat och fastställt, då 1902 års lönereglerings kommitté avgav sitt förslag i fråga om den nya kvinnliga lönegraden. Enligt sagda avlöningssystem, som nära ansluter sig till de för den ordinarie personalen gällande avlöningsbestämmelserna, medför anställning såsom aspirant till kvinnlig kontorsbiträdesbefattning, därest aspirant uppnått 21 års ålder, en dagavlöning, som, omräknad i årslön, ungefärligen sammanfaller med lönen inom 1:a lönegraden och 1:a löneklassen, avdelning C., enligt avlöningsreglementet den 22 juni 1921. Efter genomgången aspiranttid kan vederbörande antagas till extra ordinarie kontorsbiträde, för vilken tjänstegrupp tvenne löneklasser finnas fastställda, av vilka den lägre ungefärligen motsvarar 2:a och den högre 3:e löneklassen inom nyssnämnda 1:a lönegrad vid allmänna civilförvaltningen. För aspiranter och extra ordinarie kontorsbiträden, som icke fyllt 21 år, äro dessa löner reducerade

enligt särskilda grunder. Sker befordran till ordinarie kontorsbiträde inom normal tid, erhåller den befordrade en begynnelselön, motsvarande högsta löneklassen för 1:a lönegraden — den nya skrivbiträdesgraden — enligt avlöningsreglementet den 22 juni 1921.

Det framgår härav, att redan nu vid kommunikationsverken finnes personal med relativt fast ehuru icke-ordinarie anställning, för vilken lönen blivit bestämd till ungefärligen samma nivå, som gäller för den nya lägsta ordinarie graden vid allmänna civilförvaltningen. Denna icke-ordinarie personal, som är avsedd att rekrytera den ordinarie kontorsbiträdesgraden, användes givetvis huvudsakligen för sådana mindre kvalificerade arbeten, som enligt de gjorda uttalandena skulle komma att anförtros åt ordinarie kvinnliga skrivbiträden. Inrättandet jämsides med nyssnämnda icke-ordinarie befattningshavare av en lägre ordinarie befattning än den nuvarande kontorsbiträdesgraden synes därför icke ur verkens synpunkt vara påkallat av något egentligt behov. Tvärtom torde en del olägenheter vara förbundna därmed. De redan nu förefintliga svårigheterna att i varje särskilt fall på ett fullt riktigt sätt fördela de enklare arbetena mellan olika befattningshavare, tillhörande de lägsta kvinnliga lönegraderna, skulle ökas genom tillkomsten av denna nya ordinarie grad. Sättet för rekrytering av den ordinarie kontorsbiträdesgraden skulle ock bliva mer invecklat och ett rättvist bedömande därvid försvåras, då det väl å ena sidan icke finge förutsättas, att den ordinarie personalen inom skrivbiträdesgraden skulle vara avstängd från möjlighet till befordran, men å andra sidan även icke-ordinarie personal vore att tillgå för rekrytering av kontorsbiträdesgraden. Slutligen torde det icke kunna förbises, att avlöningen för den nya skrivbiträdesgraden ligger så pass nära löneminimum för kvinnlig kontorspersonal, att det svårligen skulle låta sig göra att för rekrytering av ifrågavarande grad använda sig av samma system, som eljest genomgående ansetts kunna tillämpas beträffande de hittillsvarande lägsta lönegraderna vid kommunikationsverken. Bestämda efter samma reduktionsgrunder i förhållande till avlöningarna å ordinarie stat, som tillämpats av de i av Kungl. Maj:t den 31 december 1920 fastställda avlöningsbestämmelserna för extra ordinarie tjänstemän och aspiranter, skulle nämligen avlöningarna till extra ordinarie skrivbiträden och aspiranter till dylika befattningar bliva så låga, att de näppeligen skulle komma till praktisk användning. Med hänsyn till att någon egentlig utbildning icke skulle krävas av de personer, som antoges till ordinarie skrivbiträden, kunde det väl tänkas, att man i fråga om nu omhandlade lägsta befattning frånginge systemet med extra ordinarie befattningshavare och aspiranter och allenast förutsatte prövningstid såsom *extra* befattningshavare, innan vederbörande, efter ådagalagd lämplighet, antoges till ordinarie skrivbiträde. En dylik anordning kunde emellertid sägas vara ägnad att ännu tydligare framhäva det parallellförhållande, som skulle komma att råda mellan, å ena sidan, de ordinarie skrivbiträdena och, å andra sidan, kontorsbiträdesaspiranter och extra ordinarie kontorsbiträden, vilket förhållande, såsom nyss påvisats, gör den nya befattningen ur organisatorisk synpunkt obehövlig.

Så vitt lönenämnden har sig bekant, har icke heller inom någon av kommunikationsverkens styrelser framställts önskemål om inrättande av kvinnliga biträdesbefattningar av lägre grad än kontorsbiträdesgraden. Under sådana förhållanden har lönenämnden icke velat underlåta att framhålla de skäl, som enligt det ovanstående kunna anses tala emot eller onödiggöra införandet vid bemälda verk av ifrågavarande lägsta biträdesbefattning.»

Då lönenämnden emellertid lika litet ansett sig kunna åsidosätta de tydliga uttalanden, som vid befattningens inrättande inom allmänna civilförvaltningen framkommit rörande konsekvenserna därav för kommunikationsverkens del, och då nämnden även för egen del funne enhetlighetssynpunkten härvidlag vägande, har nämnden icke ansett sig böra framställa något eget förslag i ämnet, utan har nämnden under framhållande av de olika synpunkter, som kunde läggas på frågan, underställt densamma Kungl. Maj:ts avgörande.

Yttranden.

Generalpoststyrelsen, *telegrafstyrelsen och vattenfallsstyrelsen* hava på de av lönenämnden anförda skäl avstyrkt införande jämväl i kommunikationsverkens avlöningsreglemente av den nya, lägre lönegraden för kvinnliga biträden.

Även *järnvägsstyrelsen* finner lönenämndens berörda skäl beaktansvärda, men anser sig, med hänsyn till önskvärdheten att erhålla billigare arbetskraft och till kravet på likformighet mellan olika verksgrupper i förevarande avseende, icke böra avstyrka, att åtgärder vidtagas för inrättande av dylika kvinnliga biträdesbefattningar vid statens järnvägar.

Allmänna civilförvaltningens lönenämnd erinrar om det av denna lönenämnd utarbetade förslag, som ligger till grund för de genom kungörelsen den 31 december 1921 (nr 778) utfärdade avlöningsbestämmelserna för icke-ordinarie befattningshavare vid statsdepartement och vissa andra verk, tillhörande den civila statsförvaltningen. Dessa bestämmelser, som äro uppbyggda i nära överensstämmelse med det för kommunikationsverkens icke-ordinarie befattningshavare gällande lönesystemet, upptaga avlöningar jämväl för sådan icke-ordinarie personal, som motsvarar den nya kvinnliga lönegraden, nämligen för extra ordinarie skrivbiträden med en lägsta årslön av 1,350 kronor å billigaste ort och 1,710 kronor å dyraste ort samt för aspiranter till skrivbiträdesbefattningar med en dagavlöning av 3 kronor 80 öre å billigaste ort och 5 kronor å dyraste ort. Lönenämnden anser det sannolikt, att inom de stora förvaltningsområden, som representerades av kommunikationsverken, kvinnlig personal med den utbildning och avlöning, varom här vore fråga, skulle finna ej ringa användning, och förordar lönenämnden — med reservation dock av ledamoten i nämnden fröken Köersner — för sin del berörda lönegrads införande jämväl vid nämnda verk.

Departementschefen.

Det arbete, som i kommunikationsverken utföres av de kvinnliga befattningshavarna i den nuvarande lägsta lönegraden, synes enligt min mening i många fall utan alltför stora svårigheter kunna, särskilt på

större avdelningar med många kvinnliga befattningshavare, fördelas på sådant sätt, att det okvalificerade arbetet anförtros åt biträden av den nya, lägsta lönegraden. Härigenom skulle, med den talrika kvinnliga personal, som förefinnes inom nämnda verk, sannolikt en ej ringa besparing i kostnaderna för en del enklare arbeten inom samma verk kunna ernås. Vidare skulle genom införande av dylika befattningar vinnas en önskvärd likformighet i löneplanerna för kvinnliga tjänstemän inom kommunikationsverken och de ämbetsverk, varå avlöningsreglementet för allmänna civilförvaltningen är tillämpligt. Med hänsyn härtill och då vid behandlingen av frågan om nämnda befattningars inrättande inom allmänna civilförvaltningen förutsattes, att desamma jämväl skulle komma till användning vid kommunikationsverken, anser jag mig böra föreslå, att ifrågavarande lägsta lönegrad införes jämväl vid kommunikationsverken.

Givetvis kan icke nu träffas avgörande om de särskilda fall, där befattningar av den nya lönegraden lämpligen böra inrättas vid de olika kommunikationsverken, utan torde med Kungl. Maj:ts prövning av denna fråga böra anstå, till dess vederbörande verksstyrelser verkställt en allsidig utredning angående möjligheten att fördela arbetet mellan befattningshavare i den nuvarande första lönegraden och i den nya lägsta lönegraden. I likhet med vad som uttalades beträffande allmänna civilförvaltningen synes icke heller för kommunikationsverkens del kunna ifrågasättas någon rubbning i avseende å de nuvarande innehavarna av den hittillsvarande första lönegradens befattningar. Däremot torde verksstyrelserna böra anbefallas att taga under övervägande, huruvida icke, i sammanhang med återbesättande av ledig befattning eller i samband med nyinrättande av kvinnlig biträdesbefattning, genom förändrad fördelning av arbetet mellan befintliga kvinnliga biträdesbefattningar eller på annat sätt vissa av dessa befattningar må kunna avses allenast för de arbetsuppgifter, som ansetts böra tillkomma tjänst inom den nya lägsta lönegraden, samt till Kungl. Maj:t inkomma med de förslag, som i anledning därav må anses påkallade.

Genom införande i avdelning B av löneplanen i kommunikationsverkens avlöningsreglemente av den nya lönegraden, vilken alltså skulle bliva den första lönegraden, skulle de nuvarande 1:a—7:e lönegraderna benämnas respektive 2:a—8:e lönegraderna ävensom löneklasserna inom lönegraderna att omnumreras i överensstämmelse med motsvarande avdelning av löneplanen i avlöningsreglementet för allmänna civilförvaltningen. Vidare föranledas motsvarande ändringar i den vid kommunikationsverkens avlöningsreglemente fogade tjänsteförteckningen ävensom

en del ändringar i andra delar av samma reglemente, till vilka jag återkommer under respektive paragrafer.

10 §. I 10 § 3 mom. hava föreslagits vissa ändringar med hänsyn till innehållet i motsvarande stadganden i avlöningsreglementet för allmänna civilförvaltningen.

11 §. I 11 § meddelas vissa föreskrifter angående rätt för den, som konstitueras till ordinarie tjänst, att för löneförhöjning tillgodoräkna sig viss före den ordinarie anställningen förfluten tid. Motsvarande bestämmelser vid allmänna civilförvaltningen återfinnas i 11 § uti avlöningsreglementet den 22 juni 1921. De vid kommunikationsverken gällande bestämmelserna på området medgiva emellertid dylikt tillgodoräknande i väsentligt mindre omfattning än vad fallet är vid allmänna civilförvaltningen. De huvudsakliga olikheterna kunna angivas i följande punkter:

a) Vid kommunikationsverken är stadgandet tillämpligt allenast, då fråga är om övergång från icke-ordinarie befattning till ordinarie sådan, under det att i berörda författningsrum vid allmänna civilförvaltningen talas om »den, som tillträder ordinarie befattning», varmed torde kunna förstås jämväl övergång från en ordinarie befattning till annan sådan.

b) Vid kommunikationsverken kan endast föregående befattning *vid verket* tillgodoräknas tjänstemannen. I detta hänseende är vid allmänna civilförvaltningen rätten utsträckt till förut i statens tjänst utfört arbete av viss art, varjämte, enligt 2 mom. i samma paragraf, efter prövning av Kungl. Maj:t i varje särskilt fall kan helt eller delvis tillgodoräknas befattningshavaren jämväl den tid, han *utom statens tjänst* utfört arbete, som ur det allmännas synpunkt må anses likvärdigt med eller av högre värde än det, han har att utföra å befattningen.

c) I fråga om den föregående anställningens natur gäller vid kommunikationsverken, att densamma bör »i avseende å tjänstgöringens art och omfattning svara mot eller vara jämförbar med den ifrågavarande ordinarie tjänsten», under det att vid allmänna civilförvaltningen nämnes »arbete, som må anses likvärdigt med eller av högre värde än det vederbörande har att utföra å befattningen».

d) Vid kommunikationsverken gäller den inskränkning beträffande tiden för tillgodoräknandet, att detta endast må avse den tid utöver tre år, under vilken befattningshavaren efter fyllda 18 år i en följd innehaft anställning, som i avseende å tjänstgöringens art och omfattning finnes svara mot eller vara jämförbar med den ifrågavarande ordinarie tjänsten. Vad allmänna civilförvaltningen beträffar, förekommer ingen annan inskränkning härvidlag än att, enligt 3 mom., vid tillgodoräknandet icke må tagas hänsyn till tid, som infallit, innan befattningshavaren uppnått en levnadsålder av 21 år, varjämte i 1 mom. föreskrives, att därest tiden icke varit sammanhängande eller befattningshavaren under densamma för arbetet åtnjutit vederlag, som varit mindre än i allmänhet för detsamma utgående ersättning, det skall ankomma på Kungl. Maj:t att efter prövning i varje fall avgöra, om och i vilken mån sådan tid må räknas befattningshavaren till godo.

Lönenämnden.

Lönenämnden anser 11 § i avlöningsreglementet för kommunikationsverken fortfarande böra avse allenast förhållandena vid övergång från icke-ordinarie anställning till ordinarie befattning. Det tillgodoräknande av föregående tjänstetid för placering i löneklass, som nämnden i vissa fall finner böra komma ifråga vid befordran från en lägre ordinarie befattning till en högre sådan, har ansetts böra regleras genom ett stadgande, infört i 12 §. I sistnämnda § anser lönenämnden nämligen, såsom hittills, böra lämnas föreskrifter för sådana fall, då övergång äger rum från en ordinarie tjänst till en annan.

Vidare anför lönenämnden:

»Rätten att under vissa förhållanden för placering i löneklass tillgodoräkna föregående icke-ordinarie anställning synes lönenämnden, med hänsyn till vad som antagits att gälla för allmänna civilförvaltningen, böra vid kommunikationsverken utsträckas från att avse allenast anställning vid samma verk, där befordran äger rum, till att omfatta jämväl anställning vid annat statens verk. I stället för orden 'vid verket' torde därför vid förevarande paragraf böra införas orden 'i statens tjänst'. Vad åter beträffar frågan om tillgodoräknande jämväl av tid, varunder vederbörande *utom* statens tjänst utfört arbete av visst slag, anser lönenämnden anledning saknas att vid kommunikationsverken införa en dylik utvidgning av de nuvarande bestämmelserna. Ifrågavarande vidsträckta och allmänt avfattade medgivande torde nämligen — i den mån det kan befinnas befogat att utnyttja detsamma — för allmänna civilförvaltningens del få anses betingat av särskilda förhållanden, vilka i stort sett sakna motsvarighet vid kommunikationsverken. För att ett tidigare utfört arbete utom statens tjänst må berättiga till förhöjd avlöning vid tillträdande av viss statstjänst, torde den fordran böra uppställas, att den föregående verksamheten varit av sådan direkt allmännyttig art, som ur samhällets synpunkt tillfullo kan anses motsvara den statstjänst, som tillträdes. Närmast torde härvidlag hava åsyftats dels viss lärarverksamhet i kommunal tjänst, som föregått liknande anställning vid statsläroverk, och dels — vid tillträdandet av statliga domarebefattningar — föregående verksamhet vid stadsdomstolarna. Det bestämmande har sålunda i varje särskilt fall varit ett föregående arbetes beskaffenhet att, på samma gång det såväl formellt som reellt varit likartat med utövning av viss statstjänst, tjäna ett verkligt samhällsändamål, under det att avgörande betydelse icke ansetts böra fästas ensamt vid den utbildning, vederbörande kunnat förskaffa sig i ett enskilt intresses tjänst, även om den verksamhet, som därunder utövats, varit likartad med och bibringat vederbörande särskilda kvalifikationer för den erhållna statstjänsten. Personliga meriter av sist angiven art kunna givetvis även, och i särskilt i hög grad, tänkas förekomma vid tillträdandet av tjänst inom något av kommunikationsverken. Detta har även förutsetts vid avfattningen utav avlöningsreglementet för sistnämnda verk, i det att genom 13 § därstädes — som saknar motsvarighet vid allmänna civilförvaltningen — Kungl. Maj:t erhållit möjlighet att, för förvärvande av särskilt kvalificerad person till viss tjänst inom verket eller för sådan persons bibehållande i tjänst, tilldela honom lön enligt högre löneklass än den, till vilken han eljest skolat hänföras. Ifrågavarande stadgande torde för kommunikationsverkens del bättre än föreskriften i 11 § 2 mom. i avlöningsreglementet för allmänna civilförvaltningen motsvara behovet av bestämmelser, varigenom annan

föregående verksamhet än statstjänst på grund av därunder förvärvad skicklighet och erfarenhet må kunna komma i betraktande vid anställning inom något av ifrågavarande verk. Nämnda 13 § lämnar ock, i överensstämmelse med nu angivna syftemål med densamma, ännu friare händer i fråga om bedömandet av berörda förhållanden än vad fallet är med 11 § 2 mom. uti avlöningsreglementet för allmänna civilförvaltningen.

Med hänsyn till vad sålunda utvecklats har lönenämnden icke ansett sig böra föreslå införandet vid kommunikationsverken av något stadgande, motsvarande 11 § 2 mom. i avlöningsreglementet den 22 juni 1921.

Då självfallet även förut innehavd *högre* tjänst än den som i det särskilda fallet tillträdes, bör få under stadgade förutsättningar tillgodoräknas för placering i löneklass, torde, i närmare överensstämmelse med vad som gäller vid allmänna civilförvaltningen, uttrycket 'svara mot, eller vara jämförbar med' böra utbytas mot orden 'svara mot, vara jämförbar med eller högre än'.

Den vid kommunikationsverken förekommande begränsningen för tillgodoräknande, varom nu är fråga, till sådan tid utöver tre år, under vilken tjänstemannen efter fyllda 18 år i en följd innehaft viss anställning, synes särskilt, med hänsyn till att ordinarie anställning vid kommunikationsverken författningsenligt kan vinnas vid 21 års ålder, för dessa verks del vara lämpligare än den i 3 mom. uti förevarande paragraf vid allmänna civilförvaltningen gällande bestämmelsen. Lönenämnden hyser för övrigt den uppfattningen, att jämväl inom allmänna civilförvaltningen i varje särskilt fall, oberoende av tjänstemannens ålder, ett frånräknande av tre år kan anses påkallat.

Någon föreskrift, motsvarande 11 § 4 mom. i avlöningsreglementet för allmänna civilförvaltningen, torde icke böra komma i fråga till införande vid kommunikationsverken, då densamma skulle sakna betydelse efter de ändringar, lönenämnden föreslår i 12 §, och då för övrigt stadgandet vid allmänna civilförvaltningen närmast synes hava karaktären av en övergångsbestämmelse.»

Yttranden.

Mot lönenämndens förslag till ändrad lydelse av 11 § hava *generalpoststyrelsen*, *telegrafstyrelsen*, *järnvägsstyrelsen* och *allmänna civilförvaltningens lönenämnd* förklarat sig intet hava att erinra.

Vattenfallsstyrelsen uttalar, bland annat, att i 11 § borde införas en bestämmelse, som gåve vederbörande verksstyrelse befogenhet att i särskilda fall helt eller delvis tillgodoräkna viss tjänsteman jämväl de tre första anställningsåren i motsvarande icke-ordinarie befattning, i den mån tjänstemannen redan vid tillträdet till den icke-ordinarie anställningen innehade för motsvarande eller jämförbar ordinarie tjänst erforderlig utbildning och erfarenhet, dock att tid, som infallit, innan tjänstemannen uppnått en levnadsålder av 21 år, icke finge tagas i beräkning. Vidare anser styrelsen en revision av 13 § påkallad i detta sammanhang i syfte att möjliggöra en för ett affärsverk behövlig större rörelsefrihet i tillämpningen av berörda §, och föreslår styrelsen, att villkoret »så framt vederbörande verks intressen sådant oundgängligen fordra» måtte erhålla följande lydelse: »såframt det för tillgodoseende av vederbörande verks intressen befinnes önskvärt».

I likhet med lönenämnden anser jag, att samtliga bestämmelser angående tillgodoräknande av föregående ordinarie tjänstgöring för placering i löneklass lämpligen böra avhandlas i 12 §, varför jag under denna § återkommer till behandlingen av vissa därutinnan väckta förslag. Departementschefen.

Då vad lönenämnden i övrigt anfört beträffande 11 § icke givit mig anledning till erinran, anser jag mig böra tillstyrka, att berörda paragraf erhåller den av lönenämnden föreslagna lydelsen med viss jämkning av huvudsakligen formell art.

Beträffande vattenfallsstyrelsens förslag att giva 11 § en vidsträcktare innebörd må erinras, att ifrågavarande stadgande tillkom för att mildra den ofördelaktiga inverkan, som tillfälliga konjunkturer kunna utöva på befordringsförhållandena, såsom t. ex. när en tjänsteman av oförvållad anledning fått kvarstå i extra tjänst under längre tid än normalt sker. Från den tid, som skulle få tillgodoräknas, ansågs emellertid böra avdragas tre år, vilka motsvarade den tid, som syntes erforderlig för förvärvande av nödig utbildning och som normalt förflöte, innan en extra befattningshavare utnämndes till ordinarie tjänst. Då emellertid ett tillgodoräknande, på sätt vattenfallsstyrelsen föreslagit, helt eller delvis av de tre första åren i icke-ordinarie tjänst synes kunna leda till ett förryckande av en av de principer, som ligga till grund för det nya lönesystemet vid kommunikationsverken, nämligen största möjliga likställighet i avlöningshänseende mellan befattningshavare på ett och samma plan, kan jag ej förorda vattenfallsstyrelsens förslag utan anser, att den nuvarande bestämmelsen bör bibehållas.

Vad slutligen angår vattenfallsstyrelsens förslag att giva 13 § en mera vidsträckt avfattning, må framhållas, att sådana undantagsbestämmelser som den ifrågavarande måste handhavas med största försiktighet, särskilt för undvikande av uppenbara orättvisor i förhållandet mellan äldre och yngre tjänstemän inom samma tjänstegrupp. Med hänsyn härtill och då något trängande behov av ändring av 13 § i nu ifrågasatt riktning icke synes föreligga, finner jag mig icke böra tillstyrka vattenfallsstyrelsens förslag därutinnan.

I 12 § 1 mom., som har samma innebörd och lydelse i avlöningsreglementena för kommunikationsverken och allmänna civilförvaltningen, stadgas i första stycket, att därest ordinarie tjänsteman vid befordran till tjänst inom högre lönegrad åtnjöt eller från tiden för den högre tjänstens tillträdande skulle i den lägre tjänsten hava kommit i åtnjutande av lön enligt sådan löneklass, som är gällande jämväl för den högre lönegraden, han skall vara berättigad att omedelbart erhålla lön enligt närmast högre löneklass. *12 § 1 mom.*

Andra stycket innehåller den s. k. sneddningsprincipen. Härutinnan stadgas, att ordinarie tjänsteman, som före tillträdandet av högre tjänst åtnjöt lön enligt löneklass, som är närmast lägre än den, till vilken han på grund av föreskriften i första stycket eller stadgandet i 10 § 1 mom. bör vid befordran hänföras, äger att, för omedelbar eller framtida uppflyttning till högre löneklass i den nya tjänsten, räkna sig till godo den tid intill tre år, varunder han tillhört berörda lägre löneklass. Härvid har emellertid stadgats den inskränkningen, att nu nämnda tillgodoräknande icke får äga rum, då befordran till tjänst inom högre lönegrad inträffar före det tre år förflutit från tiden för en föregående befordran, som medfört dylikt tillgodoräknande.

Framställningar avseende ändrade bestämmelser rörande de förhållanden, som regleras av 12 § 1 mom.

Innan jag ingår på lönenämndens förslag till ändring av förevarande författningsrum, torde jag få anmäla åtskilliga inkomna framställningar från personalsammanslutningar och enskilda tjänstemän, avseende ändrade bestämmelser rörande de förhållanden, som regleras av 12 § 1 mom.

Så har *Trafiktjänstemännens riksförbund* ävensom *fem tjänstemän vid statens järnvägar* med åskådliggörande av de ojämnheter, som vid tillämpningen av ovanberörda inskränkning i sneddningsprincipen uppstått i avlöningsförhållandena mellan tjänstemännen inbördes, hemställt, att berörda restriktion måtte borttagas. Därjämte har hemställts av riksförbundet, att ordinarie tjänsteman, som vid befordran överhoppar en eller flera lönegrader, måtte få tillgodoräkna sig sneddning för varje överhoppad lönegrad, samt av förenämnda tjänstemän, att, därest framställningen om restriktionens borttagande icke kunde bifallas, sådana övergångsbestämmelser måtte utfärdas, att restriktionen icke tillämpades på de tjänstemän, som sökt och vunnit befordran före avlöningsreglementets ikraftträdande den 1 juli 1920.

Vidare hava åtskilliga *tjänstemän vid telegrafverket*, vilka vid befordran drabbats av omförmälda restriktion i sneddningsprincipen, hemställt, att därest förberörda framställningar om borttagande av restriktionen icke skulle bifallas, de av nåd måtte få betraktas som konstituerade till sina respektive befattningar vid en tidpunkt, som infölle tre år efter närmast föregående befordran.

Slutligen har *Sveriges statsbanors kontorsbiträdesförbund* på anförda skäl hemställt om sådan komplettering av bestämmelserna om tillgodoräknande vid befordran av föregående tjänstgöring, att befattningshavare vid befordran till kontorsbiträde måtte få tillgodoräkna sig tiden utöver tre år för i lägre befattning utfört, med kontorsbiträdestjänst likvärdigt arbete icke blott då, såsom nu enligt 11 § är stadgat, den lägre befattningen är icke ordinarie utan jämväl då densamma är ordinarie.

Kommunikationsverkens lönenämnd, som redan tidigare avgivit särskilda utlåtanden över dessa framställningar, förklarade sig därvid beakta de påvisade ojämnheterna, men ansåg respektive frågor böra återupptagas i samband med en mera allmän omarbetning av avlönings-

reglementet; och har nämnden även i sin förevarande skrivelse den 22 november 1921 upptagit dessa frågor till behandling.

Lönenämnden framhåller därvid beträffande 12 § till en början, att bestämmelserna i 1 mom. syntes böra utsträckas att gälla vid befordran till tjänst inom kommunikationsverken jämväl från annat ämbetsverk, under förutsättning likväl att detta verk erhållit löneregler efter samma grunder, som blivit gällande för kommunikationsverken. Lönenämnden har ansett en bestämmelse härom böra införas såsom ett särskilt, tredje stycke i förevarande moment. Lönenämnden.

Beträffande sneddningsprincipen och den däri stadgade restriktionen erinrar lönenämnden om de skäl, som av kommunikationsverkens lönekommitté (betänkande den 20 februari 1919 sid. 112—113) anfördes för vidtagande av en dylik begränsning, samt anför:

»Emellertid har det efter avlöningsreglementets ikraftträdande visat sig, att den inskränkande bestämmelsen kan leda därtill, att befattningshavare, vilka inom tre år från en tidigare befordran erhålla ny sådan, komma i ett ogynnsammare läge å löneskalan än som skulle hava blivit fallet, därest de först efter de tre årens utgång befordrats till den högre tjänsten. I jämförelse med senare till samma högre befattning befordrade kamrater kunna de sålunda komma att under viss tid intaga en sämre ställning i lönehänseende än dessa, vilket eftersatta läge gör sig gällande, intill dess slutlönen uppnås eller genom ny befordran en omkastning i löneförhållandena äger rum.

De angivna ojämnheterna, vilka föranlett ovan omförmälda till lönenämndens behandling tidigare hänskjutna framställningar från enskilda befattningshavare eller personalsammanslutningar, torde genom dessa framställningar och lönenämndens däröver avgivna yttranden få anses tillräckligt kända och belysta. Det torde därför i detta sammanhang vara tillfyllest att åskådliggöra förhållandet genom ett enstaka teoretiskt exempel. Två manliga befattningshavare, A och B, befordras samtidigt, från och med den 1 januari 1921, till tjänst inom 4:e lönegraden och tilldelas därvid 6:e löneklassen, som båda beräknas tillträda vid befordringstillfället. A befordras därefter från och med den 1 juli 1923 till tjänst inom 5:e lönegraden och erhåller därvid, i enlighet med nu omhandlade restriktionsbestämmelse, 7:e löneklassen, räknat från och med befordringsdagen. Hans uppflyttning till 8:e löneklassen kan sålunda ske först från och med den 1 juli 1926. B befordras likaledes till tjänst inom 5:e lönegraden men $^1/_2$ år senare, eller från och med den 1 januari 1924, och erhåller då, med tillämpning av den obeskurna sneddningsregeln, omedelbart 8:e löneklassen. Härigenom kommer han sålunda att, ehuru senare befordrad än A, erhålla ett försprång å löneskalan i förhållande till den sistnämnde av 2 $^1/_2$ år eller samma ställning, som A skulle hava erhållit, därest dennes senare befordran uppskjutits ett halvt år. Exemplet kan givetvis, såsom i verkligheten skett, varieras med olika grupperingar av befordringsdata kring den avgörande treårsgränsen.»

Lönenämnden framhåller härefter, att lönenämnden ingående undersökt och bedömt möjligheterna till avhjälpande av dessa och liknande

ojämnheter men icke kunnat finna någon utväg, som på ett tillfredsställande sätt förenade detta ändamål med önskvärdheten att bibehålla den till grund för restriktionsregeln liggande, enligt lönenämndens förmenande riktiga tanken, att sneddningen ej borde vid befordringar i snabb följd få utnyttjas för att omedelbart vinna sådana fördelar i lönehänseende, som kunde anses betingade allenast av någon avsevärdare tids tjänstgöring i den högre befattningen. Då ett fullständigt borttagande av restriktionsregeln icke komme att erhålla någon större ekonomisk betydelse för statsverket och därjämte skulle medföra ett effektivt avhjälpande för framtiden av de med det nuvarande systemet förbundna olägenheterna utan att nya sådana tillkomme, har lönenämnden ansett sig böra förorda, att den sats i andra stycket av förevarande moment, som innehåller ifrågavarande restriktionsregel, borttoges. För att vid ett dylikt borttagande förebygga alla omkastningar av förut omhandlad natur anser emellertid lönenämnden även böra föreskrivas, att den tid intill tre år, som enligt sneddningsregeln får tillgodoräknas, skall avse icke blott tid, varunder tjänstemanen i verkligheten tillhört berörda lägre löneklass, utan även den tid han, eventuellt, på grund av sneddningsregelns tillämpning vid en föregående befordran *beräknats* hava tillhört samma löneklass.

Vidare har lönenämnden funnit sig böra ifrågasätta, att en tjänsteman, som befordras från en ordinarie tjänst till en annan sådan inom högre lönegrad, under vissa nedan angivna förhållanden må för placering i löneklass kunna tillgodoräknas tjänstetid, som infallit före befordringen till den högre befattningen. Härom yttrar lönenämnden:

»Ett dylikt tillgodoräknande synes huvudsakligen böra ifrågakomma, då befattningshavaren under längre tid såsom ordinarie tjänsteman innehaft förordnande å sådan tjänst, som är jämförbar med eller högre än den, han vid befordringen tillträder. Med förordnande torde böra jämställas uppehållande av befattning å extra stat. För att förordnande eller tjänstgöring, som här avses, må anses lika med innehavande av ordinarie tjänst i den högre graden, torde förordnandet eller tjänstgöringen böra omfatta en tid av minst sex månader i ett sammanhang. I överensstämmelse med de grunder för tillgodoräknande av icke-ordinarie tjänstetid, som kommit till uttryck i 11 §, torde vidare endast tid, som överstiger tre år, böra få tillgodoräknas. Allt för långt tillbaka i tiden liggande förordnanden, under vilka tjänstgöringsförhållandena kanske varit väsentligt annorlunda än senare, torde icke heller böra få medräknas. Lönenämnden har på grund härav ansett bestämmelsen böra avfattas så, att tjänstemannen må kunna tillgodoräknas den tid utöver tre år, under vilken han såsom ordinarie tjänsteman inom de närmaste nio åren före befordringen på förordnande eller å extra stat uppehållit befattning, som är jämförbar med eller högre än den, han vid befordringen tillträder. Härvid må dock icke tillgodoräknas förordnande eller annan tjänstgöring av kortare varaktighet än sex månader i ett sammanhang.

Det tillgodoräknande, varom nu är fråga, synes böra göras beroende av prövning i varje särskilt fall. Vid dylik prövning torde böra observeras, att rätten till sneddning under vissa förhållanden vid befordran till högre tjänst, sammanställd med möjligheten att på nu angivet sätt tillgodoräkna föregående tjänstetid för placering i löneklass i den högre tjänsten, skulle kunna medföra, att en tjänsteman, som erhölle befordran efter viss tids förordnande, komme i ett förmånligare läge å löneskalan än vad som skulle hava varit fallet, om han tidigare — vid förordnandets början eller annan tidpunkt — befordrats till den högre tjänsten. Lönenämnden förutsätter, att dessa förhållanden ägnas tillbörlig uppmärksamhet, då det gäller att avgöra, huruvida tillgodoräknande av förordnandetid, varom nu är fråga, må äga rum eller icke. Självfallet bör tillgodoräknandet icke få tillämpas i en utsträckning, som medför nyssnämnda oegentliga förhållande.

I vissa fall kan inträffa, att en ordinarie tjänsteman, utan att innehava förordnande eller uppehålla befattning å extra stat, under längre tid i sin innehavda tjänst utfört arbete, som kan anses likvärdigt med eller av högre värde än det, som är förenat med en högre befattning, till vilken han senare befordras. Lönenämnden har haft anledning att uppmärksamma detta förhållande vid behandling av ett flertal framställningar, bland annat den ovan omförmälda från Sveriges statsbanors kontorsbiträdesförbund, över vilken framställning lönenämnden den 11 juni 1921 till Kungl. Maj:t avgivit infordrat yttrande. I anslutning till de däri framförda synpunkterna har lönenämnden ansett sig böra föreslå införande av en bestämmelse, som under vissa förutsättningar möjliggör tillgodoräknande jämväl av sådant arbete, varom nu är fråga. I tillämpliga delar torde härvid böra gälla vad här ovan föreslagits beträffande tillgodoräknande av tid för förordnande m. m. Sådant tillgodoräknande, som nu avses, torde dock i varje särskilt fall böra göras beroende av Kungl. Maj:ts prövning.»

Yttranden.

Mot lönenämndens förslag hava *generalpoststyrelsen* och *telegrafstyrelsen* samt i huvudsak jämväl *järnvägsstyrelsen*, *vattenfallsstyrelsen* och *allmänna civilförvaltningens lönenämnd* intet att erinra.

Beträffande den föreslagna bestämmelsen om tillgodoräknande vid befordran av tiden för uppehållande på förordnande eller på extra stat av befattning, som är jämförbar med eller högre än den, tjänsteman vid befordringen tillträder, hemställer *järnvägsstyrelsen*, att kortare förordnanden eller annan tjänstgöring än tolv månader i ett sammanhang icke måtte få tillgodoräknas ävensom att stadgandet icke måtte erhålla retroaktiv kraft. Styrelsen motiverar detta yrkande med, att det till följd av tjänstgöringsförhållandena vid statens järnvägar vore svårt att ordna med personvalet vid kortare förordnanden och dylik tjänstgöring på sådant sätt, att den därtill mest förtjänte komme att utföra dylikt arbete. — *Vattenfallsstyrelsen* hemställer på anförda skäl, bland annat, att tillgodoräknande av förordnanden eller annan tjänstgöring måtte få avse tid utöver ett år, att under dylik förutsättning, icke måtte tillgodoräknas förordnande eller annan tjänstgöring av kortare varaktighet än ett år i ett sammanhang ävensom att den av lönenämnden föreslagna begränsningen till förordnanden inom de närmaste nio åren måtte bortfalla.

Vidkommande lönenämndens förslag ifråga om tillgodoräknande av annat arbete än förordnande eller tjänst på extra stat anser sig *järnvägsstyrelsen* med hänsyn till de praktiska svårigheter, som vore förenade med en rättvis tillämp-

ning av stadgandet på den talrika personalen vid statens järnvägar med dess mångskiftande art av verksamhet, för sin del böra bestämt motsätta sig detsamma. Därest förslaget bifalles, hemställes, att detsamma icke måtte givas retroaktiv giltighet.

Allmänna civilförvaltningens lönenämnd anser, att i lönenämndens förslag angående tillgodoräknande av föregående tjänstgöring eller arbete borde, i likhet med vad gäller enligt 11 §, stadgas motsvarighet eller jämförbarhet i avseende å tjänstgöringens eller arbetets »art och omfattning».

Departementschefen.

Lönenämndens förslag till ändrad lydelse av 12 § 1 mom. avser att dels undanröja de ojämnheter, som uppstått vid tillämpningen särskilt av stadgandet i andra stycket om viss inskränkning i sneddningsprincipen, dels ock fylla bristen på bestämmelser beträffande tillgodoräknande vid befordran från en lägre ordinarie befattning till en högre sådan av viss föregående tjänstgöring eller annat arbete. Då ifrågavarande förslag synes väl avvägt samt i huvudsak tillgodoser de önskemål, som från skilda håll framkommit i förevarande ämne, har jag, som icke finner mig kunna biträda vad järnvägsstyrelsen och vattenfallsstyrelsen hemställt beträffande författningsrummets avfattning, ansett mig böra förorda, att 12 § 1 mom. erhåller ändrad lydelse i enlighet med omförmälda förslag, dock med viss jämkning i huvudsaklig överensstämmelse med den av allmänna civilförvaltningens lönenämnd föreslagna formuleringen. Beträffande frågan i vad mån ändringarna i förevarande författningsrum böra äga tillämplighet på förhållanden före dagen för deras ikraftträdande torde vad järnvägsstyrelsen därutinnan hemställt böra tagas under övervägande vid avfattandet av de övergångsbestämmelser, som Kungl. Maj:t torde böra erhålla riksdagens bemyndigande att utfärda.

12 § 2 mom.

I 12 § 2 mom. stadgas, att lokomotivförare, som vid befordran till lokomotivmästare eller från tiden för lokomotivmästartjänstens tillträdande skulle såsom lokomotivförare hava kommit i åtnjutande av lön enligt den näst högsta eller den högsta för lokomotivförare gällande löneklassen, äger tillträda lön enligt den löneklass, som är närmast högre än den, till vilken han eljest skolat hänföras, samt i förekommande fall tillgodonjuta den i 12 § 1 mom., andra stycket, medgivna förmånen av sneddning. Ifrågavarande stadgande är en undantagsbestämmelse, som tillkommit, för att de lokomotivförare, som vid befordran till lokomotivmästare befinna sig i de två högsta (11:e och 12:e) löneklasserna för lokomotivförare, skola, då de vid denna sin befordran måste avstå från den med lokomotivförartjänsten förenade särskilda ersättningen, milpenningarna, genom sin befordran verkligen erhålla ökad inkomst.

Enligt de av Kungl. Maj:t den 16 april 1920 utfärdade bestämmelserna ifråga om övergång till ny stat för personalen vid statens järn-

vägar (avd. A. punkt 1) gäller stadgandet i 12 § 2 mom. så, som om detsamma varit tillämpat under vederbörandes hela tjänstetid.

Tidigare åtgärder, avseende ändring i de förhållanden, som regleras av 12 § 2 mom.

Med skrivelse den 31 december 1920 överlämnade järnvägsstyrelsen en av Svenska statsbanornas lokomotivmästarförening gjord framställning, vari hemställdes, att ifrågavarande stadgande, som verkade orättvist mot de lokomotivförare, vilka vid sin befordran till lokomotivmästare icke i fulla tre år åtnjutit lön enligt 10:e löneklassen, måtte ändras i sådan riktning, att berörda tjänstemän måtte få för framtida uppflyttning till högre löneklass i den nya tjänsten tillgodoräkna sig den tid, de tillhört 10:e löneklassen.

I utlåtande häröver förklarade sig lönenämnden anse en ändring i påyrkad riktning motiverad. Stadgandet i 12 § 2 mom. hade nämligen medfört den olägenheten, att en del lokomotivförare, vilka befordrats till lokomotivmästare med beräknad lön vid övergångstillfället inom 10:e löneklassen, kommit i ett ogynnsammare läge å den nya lönestaten än som skulle blivit fallet, därest deras befordran skett först senare eller sedan de uppnått 11:e eller 12:e löneklasserna. Verkställd utredning hade givit vid handen, att den utjämning, som vore påkallad, skulle vinnas, därest vid befordran till lokomotivmästare från 10:e löneklassen såsom lokomotivförare vederbörande berättigades tillgodoräkna sig tid enligt 12 § 1 mom. andra stycket i avlöningsreglementet. Nämnden funne det dock icke behövligt att föreslå någon ändring av 12 § 2 mom. i avlöningsreglementet, utan syntes man lämpligen böra för det dåvarande inskränka sig till en övergångsbestämmelse av angivna innebörd. Samtidigt framhöll emellertid lönenämnden lämpligheten av att, när i en framtid fråga eventuellt uppstode om en mera genomgripande omarbetning eller komplettering av avlöningsreglementet på vissa punkter, även de i föreliggande ärende omhandlade förhållandena ägnades uppmärksamhet för bedömande av huruvida en något förändrad avfattning av 12 § 2 mom. kunde befinnas påkallad.

I enlighet med lönenämndens förslag förordnade Kungl. Maj:t den 1 april 1921, att till förberörda övergångsbestämmelser skulle läggas en bestämmelse av innehåll, att lokomotivmästare, som med tillämpning av samma övergångsbestämmelser vid befordran till sagda befattning beräknats hava innehaft lön enligt 10:e löneklassen, må ifråga om begynnelselönen såsom lokomotivmästare samt för vidare uppflyttning i löneklass anses hava ägt rätt tillgodonjuta den i 12 § 1 mom., andra stycket, uti avlöningsreglementet medgivna förmån.

Järnvägsstyrelsen den 31/12 1921.

I sitt utlåtande den 31 december 1921 över lönenämndens förslag den 22 november 1921 till ändringar i avlöningsreglementet har järn-

vägsstyrelsen framhållit önskvärdheten av att den ifrågasatta ändringen av 12 § 2 mom. komme till stånd samtidigt med de i berörda förslag avsedda.

Departementschefen.

Även jag finner det lämpligt, att i samband med övriga ändringar i avlöningsreglementet den nu ifrågasatta kommer till stånd. Den erforderliga bestämmelsen har jag ansett böra inflyta såsom ett särskilt andra stycke i 12 § 2 mom.

17 §. Vattenfallsstyrelsen.

Vattenfallsstyrelsen har på anförda skäl hemställt om sådan ändring av stadgandet i 17 § 1 mom., att den sammanlagda tid av högst 45 dagar, varunder tjänsteman — och således även tjänsteman med rätt till 45 dagars semester — må kunna åtnjuta kostnadsfri sjukledighet jämte semester, måtte för sistnämnda kategori av tjänstemän utsträckas till 55 dagar.

Departementschefen.

Med anledning härav må erinras, att vid framläggande för 1919 års lagtima riksdag av förslag till det nu gällande avlöningsreglementet dåvarande departementschefen ansåg sig icke kunna biträda en liknande framställning från, bland andra, vattenfallsstyrelsen. Då sedan dess några ytterligare skäl för ändring av stadgandet i av styrelsen angiven riktning icke tillkommit, anser jag mig ej heller nu böra förorda styrelsens förevarande förslag. Framhållas må, att stadgandet lämnar Kungl. Maj:t möjlighet att i särskilda fall medgiva tjänsteman rätt att under sjukledighet, som ensam eller tillika med förut åtnjuten semester omfattar längre tid än 45 dagar, antingen uppbära oavkortad lön eller avstå mindre del av lönen än som föreskrives.

I första stycket av 17 § 1 mom. ävensom i 17 § 3 mom. hava föreslagits vissa jämkningar i syfte att bringa stadgandena i närmare överensstämmelse med motsvarande stadganden i avlöningsreglementet för allmänna civilförvaltningen.

Vid bifall till mitt under 9 § framställda förslag om inrättande av den nya, lägsta kvinnliga lönegraden vid kommunikationsverken erfordras vidare motsvarande ändring i den under 17 § 1 mom. intagna tabellen över tjänstledighetsavdrag för kvinnliga tjänstemän ävensom viss jämkning i 17 § 2 mom.

20 § 1 mom.

I 20 §, som innehåller bestämmelser om vikariatsersättning, stadgas i 1 mom. bland annat, att tjänsteman, vilken såsom vikarie bestrider högre befattning, äger, därest vikariatet omfattar längre tid i oavbruten följd än sju dagar, för den tid vikariatet varar uppbära särskild vikariatsersättning enligt närmare angivna grunder.

I en till Kungl. Maj:t ingiven skrift har Sveriges lokomotivmannaförbunds styrelse hemställt, att, utan hinder av ovan omförmälda bestämmelse om vikariats varaktighet av sju dagar i oavbruten följd, vikariatsersättning enligt 20 § måtte utgå till lokomotiveldare, som bestrider indelad alternerande tjänst såsom lokomotivförare, därest sådan tjänstgöring omfattar minst 15 dagar i följd. Framställning av Sveriges lokomotivmannaförbunds styrelse.

Förbundsstyrelsen har därvid anfört, att dylik ersättning till lokomotiveldare utgått, innan det nu gällande avlöningsreglementet trätt i kraft, samt att i det gällande löneavtalet mellan de enskilda järnvägarna och deras personal, oaktat samma avtal innehölle ett stadgande motsvarande 20 § i avlöningsreglementet, funnes intagen en bestämmelse av det innehåll, förbundsstyrelsens framställning avsåge. En av förbundsstyrelsen hos järnvägsstyrelsen gjord framställning av samma innehåll som den nu förevarande hade järnvägsstyrelsen funnit behjärtansvärd, men hade styrelsen på grund av omförmälda stadgande i 20 § ansett sig förhindrad bifalla densamma.

I utlåtande den 30 april 1921 har järnvägsstyrelsen hemställt om vidtagande av åtgärder i det av förbundsstyrelsen angivna syfte. Järnvägsstyrelsen.

Lönenämnden har i yttrande den 26 maj 1921 anfört följande: Lönenämnden.

»Anledningen till att vid kommunikationsverken särskild vikariatsersättning icke ansetts böra utgå för vikariat under kortare tid än åtta dagar var, enligt uttalande av kommunikationsverkens lönekommitté (sid. 135 i kommitténs betänkande av den 20 februari 1919), att det arbete, som av den vikarierande presterades under ett tillfälligt inryckande på en annan plats, merendels vore av mindre värde för verket och för den vikarierande själv icke medförde nämnvärt ökat arbete eller ansvar.

Dessa synpunkter äga, enligt lönenämndens åsikt, full giltighet vid vanliga vikariat av kort varaktighet, d. v. s. då inträdandet i den högre befattningen äger rum allenast för några få dagar, under vilka det huvudsakligen gäller att uppehålla det löpande arbetet, intill dess den ordinarie innehavaren eller annan vikarie övertager ansvaret för tjänstens skötande. Vid alternerande tjänstgöring av den art, som avses i förbundsstyrelsens framställning, äro förhållandena emellertid väsentligt annorlunda, vilket för dylika fall synes motivera en något friare tolkning av ifrågavarande stadgande uti avlöningsreglementet. Då en lokomotiveldare enligt fastställd turindelning med en eller annan dags mellanrum regelbundet tjänstgör såsom lokomotivförare, är nämligen hans arbete i sistnämnda befattning såväl ur statens som ur befattningshavarens egen synpunkt av alldeles samma innebörd och medför för honom helt och hållet samma ansvar, som om tjänstgöringsdagarna såsom lokomotivförare varit förlagda i ett sammanhang. Det synes lönenämnden därför, som om det förhållandet, att vikariatstjänstgöringen i nu avsedda fall är ordnad på alternerande sätt med regelbundna växlingar efter mindre än åtta dagars sammanhängande tjänstgöring i den högre tjänsten, icke borde utesluta vederbörande från erhållande av vikariatsersättning enligt stadgandet i 20 § 1 mom. uti avlöningsreglementet. Förutsättningen för sådan ersättnings utgående bör emellertid i dylika fall vara, att tjänstgöringsdagarna i

den högre befattningen under en viss tjänstgöringsperiod sammanräknade uppgå till minst det antal, som enligt 20 § ansetts böra medföra rätt till vikariatsersättning. Tjänstgöring i högre befattning under en enstaka eller allenast några få dagar av perioden torde sålunda icke böra medföra dylik rätt. Likaså synes det vara av vikt, att sammanräkning av spridda vikariatsdagar icke må få äga rum för beräknande av vikariatsersättning, därest antalet mellanliggande dagar är så stort, att tjänstgöringen i den högre befattningen kan anses sakna organiskt sammanhang och hela tjänstgöringen sålunda mister sin karaktär av verkligt alternerande sådan. Enligt nämndens uppfattning torde man härvidlag böra uppställa det villkoret för att en tjänsteman under angivna förhållanden skall vara berättigad till vikariatsersättning, att han under mer än sju dagar av en viss oavbruten tjänstgöringsperiod, omfattande kalendermånad eller annan vedertagen tidsperiod, enligt fastställd regelbunden tjänstgöringsplan bestritt tjänstgöring i den högre befattningen. Genom nu angivna villkor uteslutes möjligheten att, för erhållande av vikariatsersättning, sammanräkna mer eller mindre ofta återkommande enstaka vikariatsdagar — exempelvis helgdagsvikariat — vilka icke kunna anses konstituera en i verklig mening alternerande tjänstgöring.

Under de sålunda uppställda förutsättningarna synes det lönenämnden icke innebära någon oegentlighet, att stadgandet i 20 § 1 mom. uti avlöningsreglementet tolkas på sådant sätt, att vikariatsersättning må kunna utgå även vid alternerande tjänstgöring av nu omhandlad art. Därest annat avbrott i tjänstgöringen än som följer av själva turfördelningen skulle inträffa under här avsedd tjänstgöringsperiod, torde rätten att uppbära vikariatsersättning, i överensstämmelse med grunderna för dylik ersättnings tillgodonjutande, böra vara beroende av, att minimiantalet av åtta vikariatsdagar uppnås inom en och samma oavbrutna del av perioden.

Utbetalande av vikariatsersättning vid alternerande tjänstgöring i enlighet med vad nu utvecklats torde emellertid icke böra äga rum utan godkännande från Kungl. Maj:ts sida av den tolkning, som här givits åt 20 § 1 mom. i avlöningsreglementet.»

Under åberopande av det anförda hemställer lönenämnden, att Kungl. Maj:t ville förklara hinder icke möta att i enlighet med de i 20 § 1 mom. i avlöningsreglementet angivna grunder utbetala vikariatsersättning till tjänsteman, som enligt turlista eller annan för viss tjänstgöringsperiod uppgjord tjänstgöringsplan bestrider alternerande tjänstgöring i högre befattning än den egna, under förutsättning att sammanlagda antalet tjänstgöringsdagar i den högre befattningen under tjänstgöringsperioden i fråga eller oavbruten del av densamma överstiger sju.

Departementschefen.

Såsom lönenämnden framhållit, torde den alternerande tjänstgöring, varom här är fråga, få anses vara av samma innebörd och medföra samma ansvar, som om tjänstgöringsdagarna varit förlagda i ett sammanhang. Jag anser därför skäl föreligga att i fall sådana som det förevarande bereda vederbörande vikariatsersättning, dock under de förutsättningar, som lönenämnden föreslagit. Då emellertid detta förslag torde få anses innebära en avvikelse från de av riksdagen beslutade

bestämmelserna om vikariatsersättning, bör frågan underställas riksdagens prövning. Lämpligast synes vara, att en bestämmelse i ämnet införes i 20 §, och har jag i enlighet härmed låtit utarbeta förslag till dylik bestämmelse att ingå såsom ett nytt andra stycke i 1 mom.

Den här föreslagna ändringen torde ej tarva någon motivering. *23 § 1 mom.*

Lönenämndens förslag att i 28 § införa orden »eller eljest ålagts ombyte av bostad» har jag icke ansett nu böra upptagas. Däremot torde viss omredigering böra ske i anslutning till nuvarande lydelse av motsvarande paragraf i avlöningsreglementet för den allmänna civilförvaltningen. *28 §.*

Enär anmärkningsarvode enligt riksdagens beslut numera icke utgår, har denna paragraf upphört att gälla. Till undvikande av misstag och för att onödiggöra omnumrering av efterföljande paragrafer i reglementet, vilket i sin ordning skulle medföra ändringar i allehanda särbestämmelser, vari hänvisas till ifrågavarande paragrafer, anser jag i likhet med lönenämnden lämpligast, att vid paragrafen införes en not, angivande att densamma upphört att gälla. *31 §.*

Ändringen är föranledd av förslaget om införande av en ny lönegrad kvinnliga befattningshavare. *36 §.*

De föreslagna ändringarna i avlöningsreglementet, vilka synas böra träda i kraft den 1 juli 1922, torde lämpligen böra sammanföras med de övriga ändringar i reglementet, som må föranledas av Kungl. Maj:ts proposition angående omorganisation av postsparbanken m. m. Möjligen kan det därvid befinnas lämpligt att utfärda ett helt nytt avlöningsreglemente med därtill hörande tjänsteförteckning. *Ikraftträdande m. m.*

Beträffande frågan, i vad mån de ändrade bestämmelserna må öva inverkan på förhållanden, som inträffat före sistnämnda dag, synes framställning till riksdagen böra göras om bemyndigande för Kungl. Maj:t att utfärda särskilda övergångsbestämmelser.

Frågor om inrättande av vissa nya befattningar m. m.

I skrivelse den 23 september 1921 har generalpoststyrelsen gjort framställning i fråga om utbytande av en sekreterarbefattning å styrelsens första byrå (byrån för personal- och trafikärenden) mot en byrådirektörsbefattning. **Angående utbytande av en sekreterartjänst å generalpoststyrelsens första byrå mot en byrådirektörsbefattning.**

Till en början må erinras, att Kungl. Maj:t efter framställning av generalpoststyrelsen för 1918 års lagtima riksdag (proposition nr 385) framlade förslag om inrättande av en särskild trafikbyrå inom styrelsen och i samband därmed av ett nytt byråchefsämbete. Riksdagen förkla-

Tidigare förslag, avseende minskning av arbetsbördan å första byrån.

rade sig emellertid i sin skrivelse i ämnet (nr 423) icke hava blivit övertygad om nödvändigheten av att inrätta den nya byråchefsbefattningen, detta så mycket mindre som det synts riksdagen kunna starkt ifrågasättas, om icke genom decentralisering av åtskilliga mindre viktiga ärenden generalpoststyrelsens arbetsmängd skulle kunna i ej ringa mån begränsas. Förslaget blev sålunda ej av riksdagen bifallet.

I skrivelse den 29 augusti 1918 framförde generalpoststyrelsen åter sitt förslag om inrättande av en särskild trafikbyrå. Vid avlåtande av propositionen nr 393 till 1919 års lagtima riksdag med förslag i fråga om antalet av vissa befattningar vid postverket m. m. anförde departementschefen, att den av styrelsen förebragta utredningen syntes giva vid handen, att arbetsbördan å styrelsens första byrå vore allt för stor. Då emellertid riksdagen uttalat en önskan, att verkningarna av den pågående decentralisationen av ärenden från styrelsen till distriktsförvaltningarna och postmästarna skulle avvaktas, innan förevarande fråga upptoges till avgörande, och dessa verkningar icke ännu kunde slutligt bedömas, ansåg sig departementschefen icke kunna tillstyrka, att spörsmålet om inrättande av en ny ordinarie byråchefsbefattning redan då åter av Kungl. Maj:t förelades riksdagen. Om styrelsen bereddes erforderlig tillfällig förstärkning av arbetskrafterna — vilket lämpligen syntes böra ske genom en adjungerad ledamot — syntes någon större olägenhet ej vara att befara med uppskov med frågans avgörande. Departementschefen framhöll slutligen, att ytterligare decentralisering av ärenden vore under genomförande samt att han hade under övervägande att beträffande åtskilliga frågor, som under den närmaste tiden krävde särskild utredning, såsom angående anställnings- och avlöningsförhållanden för poststationsföreståndare och lantbrevbärare, uppdraga denna utredning åt särskilda sakkunniga, vadan något ökat arbete därigenom ej för det dåvarande skulle behöva åläggas styrelsen. I enlighet härmed blev något förslag om inrättande av en byråchefsbefattning icke förelagt riksdagen.

Generalpoststyrelsen den 23/9 1921.

Generalpoststyrelsen anför nu, att den adjungerade ledamot, som i anslutning till ovan omförmälda uttalande anlitats under första halvåret 1920, huvudsakligen sysselsatts med frågan om organisation av ett nytt slag av postanstalter, postexpeditionerna, samt med arbeten, som stått i samband med de frågor angående poststationsföreståndarnas och lantbrevbärarnas anställnings- och avlöningsförhållanden, beträffande vilka jämte annat Kungl. Maj:t den 24 augusti 1920 uppdragit åt en kommitté att verkställa utredning och avgiva förslag. Dessa åtgärder hade emellertid icke inverkat lättande på chefens för första byrån arbetsbörda. Ej

heller hade, oaktat verkningarna av den genomförda ytterligare decentralisationen av ärenden från styrelsen till distrikts- och lokalförvaltningarna numera läte sig överskådas, någon nämnvärd minskning av denna anledning inträtt i antalet större ärenden, som krävde bemälde byråchefs direkta handläggning. En för en tid framåt fullt tillfredsställande lösning av den brännande frågan om avlyftande av en del av denna arbetsbörda hade styrelsen efter omsorgsfullt övervägande ansett skola vinnas därigenom, att den nuvarande sekreterartjänsten för trafikärenden utbyttes mot en byrådirektörsbefattning, åt vars innehavare skulle uppdragas att närmast bära ansvaret för arbetet å byråns trafikavdelning samt att allt efter ärendenas vikt antingen självständigt avgöra eller ock inför styrelsen föredraga trafikärendena med undantag av en del större ärenden av principiell innebörd. Den del av den nuvarande sekreterarens för trafikärenden åligganden, som icke övertoges av byrådirektören, skulle överflyttas på en av de å byrån anställda notarierna.

Lönenämnden. Lönenämnden har avstyrkt framställningen under framhållande att förevarande spörsmål torde komma att upptagas till prövning av förenämnda kommitté vid fullgörandet av kommittén jämväl givet uppdrag att verkställa utredning och avgiva förslag rörande förekomsten av överkvalificerad arbetskraft inom postverkets olika förvaltningar samt att det allmänna depressionsläget manade till försiktighet i fråga om organisationsändringar, vilka tidigare på grund av stegrad trafik framstått såsom önskvärda.

Departementschefen. Ehuru jag finner bärande skäl hava av generalpoststyrelsen framförts för ifrågavarande framställning, har jag likväl, med hänsyn till vad lönenämnden anfört, ansett förslag i ämnet ej nu böra föreläggas riksdagen.

Inrättande av reparatörsbefattningar vid postverket. Vid postverkets garage och automobilreparationsverkstad i Stockholm äro för närvarande anställda en transportmästare (6:e lönegraden) såsom föreståndare för garaget, 3 ordinarie tjänstemän i 1:a lönegraden samt 5 icke statsanställda arbetare.

Generalpoststyrelsen. Generalpoststyrelsen anför nu i skrivelse den 28 september 1921 beträffande denna gren av postverkets verksamhet huvudsakligen följande:

Berörda tre tjänstemän i 1:a lönegraden, vilka huvudsakligen hade att självständigt utföra de ständigt återkommande reparationerna å de för posttransporterna använda motorfordon, måste äga fullständig kännedom om dessa fordons konstruktion och skötsel samt besitta fackkunskap och yrkesskicklighet ifråga om reparation och tillsyn av dylika fordon. Med hänsyn till angelägenheten att bibehålla de nuvarande eller anskaffa andra fullt kvalificerade tjänstemän såsom reparatörer syntes dessa tjänstemän böra erhålla en tjänsteställning och avlöning, som motsvarade liknande befattningar i enskild verksamhet och vid de andra

kommunikationsverken. Vid statens järnvägar och telegrafverket funnes i 3:e lönegraden tjänstemän, benämnda reparatörer, vilka, utan att innehava förmansställning, huvudsakligen sysselsattes vid telegrafverket med reparationer av apparater och ledningar samt vid statens järnvägar med arbeten beträffande växel-, signal- och telegrafanordningar.

Då ifrågavarande, vid postverket såsom reparatörer anställda tjänstemän finge anses fullt jämställda med reparatörerna vid telegrafverket och statens järnvägar, hemställer styrelsen, att under 3:e lönegraden i den till avlöningsreglementet hörande tjänsteförteckningen måtte för postverket införas befattningen reparatör.

Lönenämnden.

Då för ifrågavarande verkstadsrörelses bedrivande ett regelbundet behov av kvalificerad arbetskraft kunde anses föreligga, tillstyrker lönenämnden framställningen. Lönenämnden framhåller därvid, att då reparatörerna vid postverket syntes böra äga kvalifikationer motsvarande reparatörer vid telegrafverket och statens järnvägar — vid sistnämnda verk fordrades minst 3—4 års praktik såsom verkstadsarbetare och 1—2 års tjänstgöring såsom icke-ordinarie reparatör — det syntes böra stå helt och hållet öppet, huruvida de nya befattningarna borde besättas med personer inom eller utom postverket.

Departementschefen.

Vad generalpoststyrelsen anfört synes mig tillfredsställande motivera behovet av reparatörer vid ifrågavarande verksamhetsgren av postverket. Jag anser mig därför böra tillstyrka, att i den vid avlöningsreglementet fogade tjänsteförteckningen, avdelningen A., under 3:e lönegraden från och med den 1 juli 1922 beträffande postverket uppföres befattningen reparatör. Beträffande antalet av dylika befattningar torde det sedermera tillkomma Kungl. Maj:t att, efter det utredning och förslag härutinnan framlagts av generalpoststyrelsen, fatta beslut.

Inrättande av kvinnliga stationsmästarbefattningar vid postverket m. m.

I samband med den 1919 beslutade löneregleringen för kommunikationsverken inrättades vid postverket en ny manlig befattning, stationsmästare. Dessa befattningshavare avsågos skola bliva föreståndare för ett nytt slag av postanstalter med befogenhet mellan poststation och postkontor, nämligen postexpeditionerna. Till postexpeditioner förutsattes skola kunna förändras såväl större poststationer som mindre postkontor.

1920 års postkommitté.

I sitt den 10 oktober 1921 avgivna betänkande angående lantpoststationsföreståndarnas anställnings- och avlöningsförhållanden har 1920 års postkommitté till behandling upptagit frågan om möjligheten och lämpligheten att bereda ett antal poststationsföreståndare en fastare anställning vid postverket. Kommittén anför härutinnan i huvudsak följande:

Den nya anordningen med postexpeditioner befunne sig ännu i försöksstadiet, i det att dittills inrättats endast 4 postexpeditioner, av vilka tre ersatt poststationer och en trätt i stället för ett postkontor. Vid ett bedömande av frågan, vilka postanstalter borde ersättas med postexpeditioner, hade man att taga hänsyn icke blott till postanstaltens ekonomiska bärighet och till att föreståndaren för postanstalten måste vara fullt sysselsatt varje söckendag utan även därtill, att poströrelsen å orten vore av sådan art och omfattning, att för dess behöriga besörjande en mera kvalificerad postanstalt än den vanliga poststationen vore påkallad. I vilken utsträckning ett utbyte av postkontor mot postexpeditioner borde äga rum kunde icke angivas, då denna fråga inginge i det till kommitténs utredning hänskjutna, men av kommittén ännu ej till slutlig behandling upptagna större spörsmålet om avpassande av postverkets personal med hänsyn till kvaliteten av förekommande arbetsuppgifter. Ett utbyte av poststationer mot postexpeditioner av nuvarande typ syntes med hänsyn till de rätt avsevärda driftkostnaderna för en dylik postexpedition böra ifrågakomma endast i ett fåtal fall.

Emellertid funnes ett antal poststationer, där rörelsen visserligen icke vore så stor, att den kunde bära kostnaderna för en postexpedition av nuvarande typ, men dock gåve en person full daglig sysselsättning. Därest å en sådan ort poströrelsen jämväl vore av den art och omfattning, att en mera kvalificerad postanstalt än den vanliga poststationen vore påkallad, ansåge kommittén skäl föreligga att giva en dylik postanstalt en organisation i huvudsaklig överensstämmelse med de nuvarande postexpeditionernas. Enligt vad en förberedande undersökning givit vid handen, skulle högst ett hundratal lantpoststationer för närvarande kunna tänkas uppfylla dessa fordringar.

I likhet med de poststationer, som förändrats till postexpeditioner av nuvarande typ, syntes den nya kategorien av postanstalter böra i fråga om postförsändelsers mottagande från och utlämnande till allmänheten erhålla samma befogenhet som postkontor och även i övrigt likställas med nuvarande postexpeditioner, möjligen med några jämkningar i fråga om kassa- och redovisningsförhållandena. De nya postanstalterna ansåge kommittén böra benämnas postexpetioner av klass 2, medan postexpeditionerna av nuvarande typ skulle betecknas postexpeditioner av klass 1.

Beträffande övriga lantpoststationer — till antalet omkring 2,000 — ansåge kommittén på anförda skäl någon ändring i formen för anställning av föreståndaren icke påkallad.

Vid bestämmande av avlöningen för föreståndarna för de nya postexpeditionerna hade kommittén, då det med befattningarna förenade arbetet vore av den art, att det synnerligen väl kunde utföras av kvinna, utgått från att dessa tjänster skulle uppehållas av kvinnliga befattningshavare. Befattningarna ansåge kommittén böra i regel likställas med rikstelefonister, vilka förestode större växeltelefonstationer, och alltså placeras i 2:a lönegraden för kvinnliga tjänstemän vid postverket. Då det emellertid kunde tänkas, att särskilda omständigheter påkallade anställandet av en dylik befattningshavare såsom föreståndare för en postanstalt, där arbetet ej vore av den omfattning, att avlöning i 2:a lönegraden för föreståndaren vore fullt motiverad, syntes möjlighet böra finnas att disponera en något lägre avlöning, alltså i 1:a kvinnliga lönegraden, och torde dylik postanstalt kunna benämnas postexpedition av klass 3.

Härigenom skulle postmyndigheterna komma att förfoga över tre olika avlöningsgrader för postanstalter mellan postkontor och poststation, nämligen 6:e

lönegraden för män samt 2:a och 1:a lönegraden för kvinnor, och alltså äga större möjlighet att avpassa avlöningen efter det med föreståndarbefattningen förenade arbete och ansvar.

Kommittén hemställer därför bland annat, att framställning måtte avlåtas till riksdagen om att från och med den 1 januari 1923 i den vid avlöningsreglementet fogade förteckningen *dels* under avdelningen B beträffande postverket upptagas i 1:a lönegraden befattningen stationsmästare av klass 3 och i 2:a lönegraden befattningen stationsmästare av klass 2, *dels ock* den under avdelningen A i 6:e lönegraden upptagna befattningen stationsmästare vid postverket skall benämnas stationsmästare av klass 1.

Reservationer.

En reservant har föreslagit, att de ifrågasatta nya kvinnliga stationsföreståndarbefattningarna skulle benämnas postexpeditionsföreståndare av klass 1 respektive klass 2. En annan reservant, representant för poststationsföreståndarna, har ansett, att ett större antal poststationer än vad kommittén föreslagit skulle kunna förändras till postexpeditioner av den nya typen, att rätt till befordran till föreståndare för postexpeditioner av alla slag skulle öppnas för både manliga och kvinnliga poststationsföreståndare samt att de ifrågasatta kvinnliga stationsmästarna borde samtliga placeras i 2:a lönegraden av löneplanen för kvinnliga tjänstemän.

Yttranden.

Mot kommitténs förslag, såvitt nu är ifråga, hava *generalpoststyrelsen* och *kommunikationsverkens lönenämnd* förklarat sig intet hava att erinra. *Sveriges poststationsföreståndarförening* har instämt med vad förenämnde representant för poststationsföreståndarna yttrat.

Departementschefen.

Mot 1920 års postkommittés förslag angående lantpoststationsföreståndarnas anställnings- och avlöningsförhållanden hava, vad de föreslagna avlöningsbestämmelserna angår, åtskilliga anmärkningar uttalats i de över förslaget avgivna yttrandena. Vidare har generalpoststyrelsen förklarat sig icke kunna avgiva ett på prövning av alla på frågan inverkande omständigheter grundat utlåtande över förslaget, förrän en tillförlitlig ekonomisk utredning, för vilken styrelsen redan igångsatt vissa förarbeten, blivit verkställd. Med hänsyn härtill är jag icke nu beredd att taga ståndpunkt till kommitténs förslag i dess helhet, utan torde detsamma först längre fram komma att föreläggas Kungl. Maj:t till avgörande. Däremot torde förslaget i den del, som bör underställas riksdagen, nämligen beträffande inrättande av kvinnliga stationsmästartjänster vid postverket, och varemot i huvudsak någon anmärkning icke framställts, redan nu kunna upptagas till behandling. Förslaget ifråga inne-

bär i viss mån ett fullföljande av 1919 års riksdags beslut om inrättande av ett nytt slag av postanstalter av enklare typ än postkontoren, nämligen postexpeditionerna, med stationsmästare såsom föreståndare. Genom inrättande av de nu föreslagna nya kvinnliga stationsmästarbefattningarna av klass 2 och 3 skulle möjlighet till fastare anställning beredas vissa kvinnliga poststationsföreståndare med full daglig tjänstgöring, för den händelse göromålens art och omfattning krävde inrättandet av en mera kvalificerad postanstalt än poststation, utan att de ekonomiska förutsättningarna för en postexpedition av nuvarande typ kunde anses föreligga. Under förutsättning att ett hundratal lantpoststationer förändrades till postexpeditioner av klass 2 och 3, har kommittén beräknat den årliga kostnadsökningen till omkring 112,000 kronor. Generalpoststyrelsen har emellertid förklarat sig hava anledning att antaga, att utgiftsökningen skulle bliva större. Härvid är att märka, att utbytet av poststationer mot postexpeditioner endast skulle ske så småningom och sedan för varje fall prövats, att alla härför nödvändiga förutsättningar verkligen äro förhanden, vadan kostnadsökningen komme att inträda successivt under årens lopp. Då frågan om beredande av fastare anställning för de större poststationernas föreståndare, vilka hava sin befattning som livsuppehälle, emellertid synes av sådan vikt, att dess lösning ej skäligen bör vidare undanskjutas, har jag — som ej kunnat biträda de inom kommittén reservationsvis framförda yrkandena — ansett mig böra tillstyrka, att av kommittéförslaget påkallade ändringar vidtagas i den vid avlöningsreglementet fogade tjänsteförteckningen. I följd av den ändring, som av mig här ovan ifrågasatts i löneplanen för kvinnliga befattningshavare, böra dock de nya tjänsterna placeras i 3:e och 2:a lönegraderna.

I likhet med övriga av mig förordade ändringar i reglementet och berörda förteckning torde den nu tillstyrkta kunna givas tillämpning från och med den 1 juli 1922.

Ifrågasatt omorganisation av telegrafverkets verkstad.

Vid telegrafverkets verkstad äro anställda, förutom verkstadsdirektören, som tillsättes genom förordnande, på ordinarie stat 3 verkstadsingenjörer, 1 kontorschef, 1 inköpschef, 4 ingenjörsassistenter, 4 verkmästare, 1 materialförvaltare samt 1 kvinnlig kassör. Övrig personal är upptagen å extra stat samt utgöres, förutom av verkstadsarbetare, av bokhållare, ritare, förrådsförmän, verkstadsförmän samt manliga och kvinnliga kontorsbiträden.

Tidigare framställningar av telegrafstyrelsen i ämnet.

I skrivelse den 31 augusti 1920 framhöll telegrafstyrelsen på anförda skäl, att tiden vore inne för en omorganisation av verkstaden. För genomförandet av denna erfordrades enligt styrelsens mening dels två nya befattningar av högre lönegrad än 12:e, nämligen en förste verkstadsingenjör och en förrådsförvaltare, dels ock följande nya grupper av befattningar i 1—12 lönegraderna, nämligen öververkmästare, förste bokhållare, bokhållare och kontorsskrivare, allt till det antal, som sedermera efter särskild utredning komme att fastställas av Kungl. Maj:t. Styrelsen hemställde fördenskull om uppförande på ordinarie stat av berörda befattningar och befattningsgrupper.

I utlåtande den 14 oktober 1920 tillstyrkte lönenämnden i huvudsak telegrafstyrelsens framställning, varefter styrelsen den 18 november 1920 avgav förnyat yttrande i ämnet och därvid ifrågasatte vissa ändringar i sin ursprungliga framställning.

Styrelsens förslag föranledde emellertid icke någon framställning till 1921 års riksdag.

Telegrafstyrelsen den 31/8 1921.

I skrivelse den 31 augusti 1921 har nu telegrafstyrelsen gjort förnyad framställning i förevarande ämne.

Departementschefen.

Telegrafstyrelsens första framställning i ämnet motiverades huvudsakligen med den betydande omfattning, verkstadens rörelse till följd av telegrafverkets snabba utveckling under de närmast föregående åren erhållit. Den ekonomiska depression, som under senare hälften av år 1920 började och sedan alltjämt fortgått, har emellertid medfört en ganska avsevärd nedgång i telefon- och telegraftrafiken; även till följd härav hava arbetsmöjligheterna vid verkstaden minskats och åtskilliga arbetare därstädes måst avskedas. Huru förhållandena härutinnan under den närmaste framtiden komma att utveckla sig kan ej med säkerhet förutses. Under sådana förhållanden synes försiktigheten bjuda att icke nu genom tillskapandet av nya ordinarie befattningsgrupper fastlåsa verkstadens organisation, utan torde man böra avvakta mera normala tider, innan åtgärder i av styrelsen avsedd riktning vidtagas. Jag kan således ej tillstyrka, att förslag i ämnet nu förelägges riksdagen.

En sekreterare i telegrafstyrelsen.

Samtidigt med att lagen den 4 juni 1920 angående rätt till tjänstepension för ordinarie tjänstemän vid postverket, telegrafverket, statens järnvägar och statens vattenfallsverk trädde i kraft eller den 1 juli 1920 upphörde telegrafverkets pensionsinrättning och övertogos dess tillgångar av statsverket. Från denna tidpunkt handhar telegrafstyrelsen pensioneringen av den ordinarie personalen vid telegrafverket. Hos nämnda

pensionsinrättning fanns anställd bland andra en tjänsteman med benämningen kamrer och med avlöning motsvarande sekreterare enligt det från och med den 1 juli 1920 gällande avlöningsreglementet för tjänstemän vid kommunikationsverken. Då de göromål, som förut ankommit på denne befattningshavare, vid överflyttande till telegrafstyrelsen av ärendena angående tjänstemannapensioneringen krävde anställandet hos styrelsen av en särskild tjänsteman i motsvarande ställning, men ny ordinarie befattning för ändamålet ej kunde inrättas utan riksdagens medgivande, har Kungl. Maj:t för tillgodoseende av detta styrelsens behov av ökade arbetskrafter genom brev den 18 juni 1920 och den 16 december 1921 bemyndigat styrelsen att från och med den 1 juli 1920 tills vidare till och med den 31 december 1922 förordna lämplig vid telegrafverket anställd tjänsteman att såsom sekreterare biträda styrelsen.

Departementschefen.

Då ett stadigvarande behov av ifrågavarande sekreterartjänst föreligger, vill jag, med anledning av framställning från telegrafstyrelsen, tillstyrka, att befattningen från och med den 1 juli 1922 uppföres å ordinarie stat. Antalet sekreterare skulle vid bifall härtill alltså ökas från 6 till 7.

Angående en aktuarie i telegrafstyrelsen.

Framställningar i ämnet av telegrafstyrelsen.

I skrivelse den 31 augusti 1920 hemställde telegrafstyrelsen, att den extra ordinarie tjänsteman, som sedan några år tillbaka varit anställd såsom biträde åt förste sekreteraren å administrativa byråns utrikesavdelning och som på grund av den ökade arbetsbördan erhållit uppdrag att självständigt handlägga vissa ärenden, måtte uppföras på ordinarie stat med tjänstetiteln aktuarie.

Denna framställning föranledde emellertid icke något förslag från Kungl. Maj:t till 1921 års riksdag.

Därefter har telegrafstyrelsen i skrivelse den 31 augusti 1921 förnyat sin ifrågavarande framställning.

Departementschefen.

Uppförandet å ordinarie stat av ifrågavarande tjänst synes ej vara av så tvingande behov påkallat, att jag under nuvarande förhållanden anser mig kunna förorda framställning i ämnet till riksdagen.

Angående en notariebefattning å järnvägsstyrelsens andra trafikbyrå, godsreglering.

Framställningar av järnvägsstyrelsen.

I skrivelse den 1 december 1920 har järnvägsstyrelsen hemställt, att proposition måtte avlåtas till riksdagen om inrättande av en notariebefattning å avdelningen för godsreglering av andra trafikbyrån.

Någon framställning i ämnet blev emellertid icke förelagd 1921 års riksdag.

Sedermera har Kungl. Maj:t i anledning av styrelsens därom gjorda framställning den 29 juli 1921 bemyndigat styrelsen att förordna lämp-

lig tjänsteman att från och med den 1 augusti 1921 tills vidare intill utgången av år 1922 tjänstgöra såsom notarie å styrelsens andra trafikbyrå, godsregleringen, med rätt för honom att under tiden för förordnandet, mot avstående av de med innehavande tjänst förenade avlöningsförmåner, åtnjuta notaries avlöningsförmåner.

Departementschefen.

Med hänsyn till den inträffade nedgången i trafiken och den minskning i arbetsbördan, som i följd härav inträtt å förenämnda byrå i järnvägsstyrelsen, anser jag mig ej kunna tillstyrka, att ifrågavarande notariebefattning nu uppföres å ordinarie stat, utan torde, om så visar sig erforderligt, styrelsen böra medgivas att fortfarande för ändamålet anlita biträde av extra befattningshavare.

Angående uppförande på ordinarie stat av vissa befattningar vid statens vattenfallsverk m. m.

Vattenfallsstyrelsen.

I skrivelse den 31 januari 1922 har vattenfallsstyrelsen hemställt, att den extra tjänsteman, vilken sedan augusti 1919 varit placerad såsom sekreterare vid statens vattenfallsverks avdelningar i Trollhättan, måtte uppföras å ordinarie stat.

Vidare har styrelsen framlagt ett förslag till omorganisation beträffande vissa befattningar vid statens vattenfallsverk. Enligt detta förslag skulle statens vattenfallsverks räkenskapsavdelning i Trollhättan, vilken handhar bokförings- och kassagöromål m. m. för därvarande kraftverk, kanalverk och fastighetsförvaltning samt för de byggnadsarbeten, som administreras från Trollhättan, med undantag beträffande kassagöromålen upplösas och motsvarande arbeten till större delen fördelas på respektive förvaltningar och byggnadsföretag. Den såsom föreståndare för avdelningen tjänstgörande kontorschefen skulle placeras i samma egenskap vid Trollhätte kanalverk, som har administrationen gemensam med fastighetsförvaltningen i Trollhättan. Till bemälde kontorschef skulle överflyttas vissa göromål från bland annat kanalinspektoren vid Trollhätte kanalstation, och denne skulle i sin tur övertaga större delen av de arbetsuppgifter, som åvilade den vid kanalverket å extra stat anställde trafikinspektoren, vilken befattning sålunda skulle kunna indragas. De under kristiden till kraftverksbyråns förrådskontor i Stockholm centraliserade inköpen av förnödenheter i större mängd för kraftverkens drift och för byggande av distributionsanläggningar hava med hänsyn till numera minskad byggnadsverksamhet och minskade svårigheter beträffande anskaffning av varor i avsevärd mån decentraliserats till respektive kraftverk, och kontrollörsbefattningen å förrådskontoret, vilken till följd härav befunnits obehövlig och som för närvarande vore vakant, borde därför indragas. Då kontrollörerna vid Trollhätte och Älvkarleby

kraftverks huvudkontor dels på grund härav och dels genom övertagandet av huvudbokföringen för respektive kraftverk fått sina arbetsuppgifter vidgade, anser styrelsen, att dessa båda befattningar borde förändras till kontorschefsbefattningar med placering i 14:e lönegraden, vilken åtgärd styrelsen för övrigt anser vara befogad även oavsett förenämnda förändringar i arbetsfördelningen.

Slutligen har styrelsen hemställt, att den i tjänsteförteckningen beträffande statens vattenfallsverk i 3:e lönegraden upptagna befattningen skogvaktare måtte uteslutas och i stället uppföras två nya befattningar, nämligen skogsfogde i 5:e lönegraden och skogsförman i 4:e lönegraden.

Lönenämnden har på anförda skäl ansett sig endast böra tillstyrka, att ifrågavarande kontrollörsbefattning vid förrådskontoret i Stockholm indrages samt, under viss förutsättning, att den i Trollhättan placerade sekreteraren uppföres på ordinarie stat. Lönenämnden.

Vad den av vattenfallsstyrelsen föreslagna organisationsförändringen beträffar, torde intet vara att däremot i och för sig erinra, helst en begränsning av arbetskrafter därigenom skulle ernås. Jag har följaktligen för avsikt att föreslå härför erforderliga ändringar i instruktionen för vattenfallsstyrelsen med underlydande lokalförvaltningar vid statens vattenfallsverk. Emellertid synas ej de förändringar i arbetsfördelningen, som berörda omorganisation innebär, vara av sådan art och omfattning, att en uppflyttning i högre lönegrad av kontrollörerna vid Trollhätte och Älvkarleby kraftverks huvudkontor redan nu är med nödvändighet påkallad. Ej heller hava de av vattenfallsstyrelsen i övrigt anförda skälen härför synts mig tillräckligt övertygande, varför jag åtminstone icke för närvarande anser mig kunna tillstyrka förslaget i denna del. Det synes därför riktigast att avvakta resultatet av organisationsförändringen, innan någon åtgärd i sådan riktning ifrågasättes. För närvarande skulle beslut sålunda erfordras endast om indragning från och med den 1 juli 1922 av en ordinarie kontrollörsbefattning; och skulle antalet sådana befattningar i följd härav minskas från 3 till 2. Departementschefen.

Då något trängande behov ej synes föreligga att under nu rådande förhållanden uppflytta de vid statens vattenfallsverk anställda skogvaktarna i högre löneställning eller att uppföra den vid Trollhättan anställde sekreteraren på ordinarie stat, har jag icke heller ansett mig kunna tillstyrka vattenfallsstyrelsens förslag i dessa avseenden.

Intressekontor vid statens järnvägar.

I skrivelse den 19 maj 1920 hemställde järnvägsstyrelsen, att fem intressekontor måtte inrättas för personalen vid statens järnvägar. Denna Järnvägsstyrelsen den 19/5 1920.

hemställan grundade sig på ett förslag, som avgivits av en utav styrelsen tillsatt kommitté i frågan.

De kommitterades förslag innebar, att de fem intressekontoren skulle förläggas till Stockholm, Göteborg, Malmö, Östersund och Luleå. Kontorens verksamhetsuppgift skulle — enligt vad närmare framgår av ett utav kommitterade upprättat förslag till stadgar, avsett att fastställas av järnvägsstyrelsen — bliva att bistå personalen vid tillvaratagandet av vissa ekonomiska intressen. Det skulle sålunda åligga kontoren *att* ombesörja, att avdrag gjordes å avlöningen för medel, som personalen önskade avsätta till besparingar, skatter, bostadshyra, bränsle, försäkringar m. m.; *att* emottaga och bokföra dessa penningmedel samt genom insättning i en under statens bankinspektion stående bankinrättning göra den räntebärande; *att* på förfallodagen inbetala skatter, hyra m. m. för dem, som hade erforderligt tillgodohavande innestående och som med avlämnande av erforderliga handlingar gjorde framställning därom, *samt att* utlämna lån.

Enligt kommitterades förslag skulle statens järnvägar tillhandahålla lokaler och avlöna föreståndare ävensom bestrida vissa administrationskostnader för kontoren. Av ett av kommittén upprättat förslag till kostnadsstat för ett dylikt kontor med ett beräknat antal anslutna medlemmar av omkring 800 framgår, att statens järnvägars årliga utgift för kontoret skulle uppgå till omkring 11,000 kronor, utgörande avlöning till föreståndaren samt utgifter för lokal med bränsle och belysning, telefonabonnemang, formulär samt inventariers underhåll och amortering. Kontoret självt skulle, enligt förslaget, vidkännas kostnaderna för avlöning till biträde åt föreståndaren samt för städning och dylikt, extra telefonavgifter, postporton och skrivmateriel m. m., vilka kostnader beräknades till 2,700 kronor om året. Kommitterade förutsatte därjämte i sitt förslag, att statens järnvägar skulle tillhandahålla kontoren, efter utanordning av vederbörande distriktschef och under dennes kontroll, penningmedel för den del av kontorens lånerörelse, som svarade mot förekommande förskott å avlöning att vid ett nästföljande avlöningstillfälle till fullo återbetalas.

Beträffande frågan om ansvarigheten för de medel, som anförtrotts intressekontoren, anse kommitterade det vara självfallet, att statens järnvägar måste ikläda sig garanti för intressekontorsverksamheten i full överensstämmelse med vad som torde gälla vid privata företags intressekontor, men finna det varken nödvändigt eller formellt lämpligt, att något därom inflyter i de allmänna stadgarna för kontoren. Kommitterade förmena, att ett dylikt ansvar otvivelaktigt komme att underförstås från personalens sida samt att ett tillkännagivande om att statens järnvägar åtoge sig sagda förpliktelser, därest sådant ansåges böra lämnas, lämpligen kunde ske i samband med första meddelandet om intressekontorsrörelsens igångsättande.

Enligt förslaget skulle intressekontors styrelse väljas av medlemmarna, dock att ordföranden i styrelsen, som tillika vore intressekontorets föreståndare, skulle på närmare angivet sätt väljas genom samverkan mellan kontorets styrelse och vederbörande distriktsförvaltning vid statens järnvägar. I övrigt skulle intressekontoret vara en självständig och från statens järnvägars förvaltning skild institution.

Järnvägsstyrelsen kommer med stöd av den utav de kommitterade förebragta utredningen till den uppfattningen, att inrättandet av in-

tressekontor vid statens järnvägar i enlighet med kommitterades förslag skulle medföra avsevärda fördelar icke blott för personalen utan även för verket såsom affärsföretag. Styrelsen finner nämligen uppenbart, att intressekontoren skulle bliva av betydelse för höjande av personalens ekonomiska ställning i allmänhet, och lika klart, att ett affärsföretag med sådan verksamhet, som utövades av statens järnvägar, ifråga om den allmänna skötseln och förmågan att rätt handhava trafiken i synnerhet måste röna väsentligt inflytande av att företagets personal i största möjliga utsträckning hade en ordnad ekonomi. Järnvägsstyrelsen hemställer därför, som förut nämnts, att fem intressekontor måtte inrättas för personalen vid statens järnvägar ävensom att statens järnvägar i samband därmed måtte få åtaga sig ej mindre av de kommitterade ifrågasatta ekonomiska förpliktelser i avseende å bestridande av vissa kostnader för kontorens verksamhet med mera, än även ansvarighet för de medel, för vilka kontoren voro redovisningsskyldiga gent emot sina medlemmar. I sistnämnda hänseende framhåller järnvägsstyrelsen, att graden av den risk, statens järnvägar skulle komma att löpa, givetvis i icke ringa mån berodde på soliditeten hos de bankinrättningar, som av intressekontoren komme att anlitas. Enligt kommitterades stadgeförslag tillkomme det vederbörande kontors styrelse att bestämma, vilken bankinrättning, som av kontoret skulle anlitas. Då det kunde tänkas, att ett på så sätt tillkommet val av bankinrättning icke alltid vore ur säkerhetssynpunkt fullt tillfredsställande, anser styrelsen det vara nödvändigt, att denna angelägenhet ordnades så, att intressekontorens styrelser ålades att underställa sina beslut i förevarande avseenden järnvägsstyrelsens prövning.

Statskontoret har den 31 juli 1920 avgivit yttrande över järnvägsstyrelsens framställning. Statskontoret.

Beträffande statens järnvägars ekonomiska förpliktelser har statskontoret erinrat om Kungl. Maj:ts beslut den 16 januari 1920 angående anvisande av medel för inrättande av intressekontor för riksförsäkringsanstaltens personal. Genom detta beslut ställdes till riksförsäkringsanstaltens förfogande ett belopp av 400 kronor, som begärts för bestridande av organisationskostnader, under det att gjord framställning om beviljande av anslag å 1,000 kronor om året för bestridande av kostnader för bokföring med mera icke föranledde någon Kungl. Maj:ts åtgärd. Statskontoret finner därför, att Kungl. Maj:t torde hava ansett, i likhet med vad statskontoret framhållit i sitt i nämnda ärende avgivna utlåtande, att de vid detta intressekontor uppkommande förvaltningskostnaderna borde bäras av intressekontoret självt. Om liknande principer tillämpades vid bestämmande av statens bidrag till intressekontoren vid statens järnvägar, skulle alltså bidrag icke utgå till ifrågasatta kostnader för avlöning till intressekontorets föreståndare

och anskaffande av formulär, då dessa kostnader måste betraktas som förvaltningskostnader. Om dessa kostnader dock skulle anses böra gäldas av statsmedel, vore statskontoret av den meningen, att särskilt anslag härför på driftkostnadsstaten för statens järnvägar borde utverkas hos riksdagen.

Det ifrågasatta åtagandet för statens järnvägar att tillhandahålla penningmedel för förskottslån hade givit statskontoret anledning till tvekan, då detta åtagande innefattade, att statens järnvägar skulle utan anspråk på räntegottgörelse försträcka intressekontoren de medel, som erfordrades för utlämnande av sådana lån, som vore avsedda att i sin helhet återgäldas vid löpande månads utgång. Vid det förhållandet, som framginge av de kommitterades betänkande, att dessa förskottslån avsåge att ersätta de hittills förekommande förskottsutbetalningarna av avlöningsmedel till statens järnvägars tjänstemän, vilka utbetalningar skulle alldeles upphöra med intressekontorens inrättande, ansåge emellertid statskontoret, att hinder icke torde föreligga att medgiva de ifrågasatta försträckningarna.

Ifråga om garantin för de medel, intressekontoren skulle få sig anförtrodda, anser statskontoret, att formell garanti från statens järnvägars sida icke borde vara behövlig, för att intressekontoret skulle vinna personalens förtroende. Enligt det föreliggande stadgeförslaget skulle det nämligen åligga styrelsen för den av ett intressekontors delägare bildade föreningen, vilken styrelse valdes av föreningens medlemmar, att, bland annat, gemensamt ansvara för föreningens medel, varigenom alltså de av intressekontoret omhänderhavda medlen torde få anses stå under inseende av sådana personer, som åtnjöte delägarnas fulla tillit och aktning. Sådan garanti syntes också statskontoret olämplig ur den synpunkten, att den skulle kunna tänkas minska styrelsemedlemmarnes känsla av ansvar för intressenternas medel. Därest svårighet skulle uppstå för intressekontoren att redovisa delägarna tillhöriga medel, skulle statens järnvägar säkerligen komma att träda hjälpande emellan efter bedömande av de i varje särskilt fall föreliggande förhållanden, även om utfästelse härutinnan ej givits. Statskontoret avstyrkte därför bifall till järnvägsstyrelsens framställning i denna del och uttalade, att därest Kungl. Maj:t dock skulle finna skäligt besluta i överensstämmelse med järnvägsstyrelsens hemställan, frågan torde böra underställas riksdagens prövning.

Järnvägsstyrelsen d. 30/11 1920.

I förnyat utlåtande den 30 november 1920 har järnvägsstyrelsen i huvudsak anfört följande:

Beträffande statskontorets erinran mot de ifrågasatta ekonomiska utfästelserna från statens järnvägars sida framhåller järnvägsstyrelsen, att grundtanken vid första framkomsten av intressekontor var den, att arbetsgivaren härigenom skulle giva sina arbetare i olika kategorier ett gott handtag vid skötandet och ordnandet av deras ekonomi; intressekontorens inrättande grundade sig därför i första hand på arbetsgivarens intresse att göra sina arbetare så arbetsdugliga som möjligt. Enligt vad styrelsen inhämtat, tillämpades också vid de industrier, där intressekontor inrättats, i allmänhet den principen, att *alla* administrationskostnader bestredes av arbetsgivaren.

Förutom detta principiella skäl för att statsbaneförvaltningen kunde åtaga sig att svara för större delen av intressekontorens administrationskostnader, framhåller styrelsen, att, därest så ej skulle ske åtminstone vid början av kontorens verksamhet, det torde vara tvivelaktigt, huruvida kontoren överhuvudtaget skulle komma till stånd vid statens järnvägar.

Vad anginge statskontorets uttalande om att särskilt anslag för bestridande av de på statens järnvägar belöpande kostnaderna för intressekontoren borde på driftskostnadsstaten för statens järnvägar utverkas hos riksdagen, erinrar styrelsen, att, med hänsyn till vad som av styrelsen framhållits ifråga om innebörden av intressekontorens verksamhet, ifrågavarande kostnad torde böra anses som en driftkostnad av det slag, som i allmänhet gäldades av trafikmedel, vadan någon särskild hänvändelse till riksdagen för beviljande av anslag icke borde vara erforderlig.

Ifråga om garantin för de av intressekontoren omhänderhavda medlen säger sig järnvägsstyrelsen vara förvissad om att en formligen påtagen garantiförbindelse från statens järnvägars sida skulle stärka personalens förtroende för intressekontoren och dymedelst bidraga till deras större användning och nytta.

Järnvägsstyrelsen hemställde därför, att styrelsens förslag i ämnet i oförändrat skick måtte vinna Kungl. Maj:ts bifall.

I vårt land torde intressekontor hittills hava inrättats huvudsakligen endast vid större industriföretag. Det synes emellertid påtagligt, att den tanke, som ligger till grund för intressekontorens tillkomst, är förtjänt av uppmuntran även från statens sida. Riksdagen har jämväl haft sin uppmärksamhet riktad på denna fråga. Senast berördes den i 1921 års riksdags skrivelse (nr 167) i fråga om åvägabringande av en rationell skatteuppbörd. Riksdagen framhåller här, att då intressekontoren avsåge såväl krono- som kommunalskatterna, det syntes böra ankomma på staten lika väl som på kommunerna att stödja dessa anstalter. Enligt riksdagens mening skulle ett mindre förvaltningsbidrag säkerligen verka uppmuntrande för tillkomsten och utvecklingen av sådana anstalter, varjämte en viss kontroll över de influtna medlens placering skulle vara ägnad att förebygga, att till sådana anstalter inbetalade medel bleve föremål för förskingringar och de skattskyldiga därigenom nödgades betala två gånger. I nu föreliggande fall måste särskild hänsyn tagas till den av järnvägsstyrelsen framhållna fördel ur ren arbetsgivarsynpunkt, som statens järnvägar otvivelaktigt skulle få i och med intressekontorens inrättande. Jag finner det därför rimligt, att från statens järnvägars sida lämnas den ekonomiska medverkan till intressekontoren, som av järnvägsstyrelsen ifrågasatts genom utfästelsen att tillhandahålla lokaler och avlöna föreståndare samt bestrida vissa administrationskostnader för kontoren. Under förutsättning, att antalet kontor bestämmes till fem, skulle sammanlagda årskostnaden härför komma att uppgå till 55,000 kronor. Den av statskontoret framhållna omständigheten, att Kungl. Maj:t icke fann skäl att, då fråga var om inrättande av intressekontor vid riksförsäkringsanstalten, hos riksdagen utverka särskilt anslag för bestridande av vissa förvaltningskostnader för kontoret, bör icke enligt min mening

Departementschefen.

utgöra hinder för att staten bidrager med motsvarande kostnader i nu förevarande fall.

På sätt järnvägsstyrelsen framhållit torde det också vara angeläget, att särskilt vid påbörjandet av verksamheten densamma lämnas största möjliga stöd från statens sida. Det är ju härmed icke uteslutet, att, efter hand som verksamheten stabiliserar sig, den till större del kan reda sig själv och att härigenom statens bidrag i motsvarande mån kan minskas. Frågan härom kommer årligen under Kungl. Maj:ts prövning vid fastställande av statens järnvägars driftkostnadsstat.

Mot att medel av statens järnvägar försträckas intressekontoren för utlämnande av förskottslån finner jag, i anslutning till vad statskontoret därom yttrat, icke något att erinra.

Vad slutligen beträffar frågan om garanti från statens sida för av intressekontoren omhänderhavda medel, så kan det ju synas, som om det vore av underordnad betydelse, om sådan garanti lämnades. Då det dock icke torde frånkommas, att förtroendet för intressekontoren och därmed dessas utveckling i viss mån blir beroende av huruvida sådan garanti lämnas eller icke, anser jag mig böra förorda, att statens järnvägar under, meddelande av erforderliga säkerhetsföreskrifter, ikläda sig berörda garanti.

I det läge, frågan om intressekontor vid statens järnvägar kommit, har jag ansett frågan böra anmälas för riksdagen. Därest från riksdagens sida icke framkomma några erinringar, har jag för avsikt att i huvudsaklig anslutning till vad som nu anförts förorda bifall till den föreliggande framställningen om inrättande av intressekontor vid statens järnvägar. Under angivna förutsättning synes ej heller hinder böra möta för Kungl. Maj:t att utan riksdagens hörande jämväl beträffande de andra affärsverken, om behov därav skulle yppa sig, vidtaga motsvarande anordning, varemot ett beslut av angiven innebörd ej torde få verka prejudicerande på frågan om i vilken omfattning staten skall bidraga till inrättande av intressekontor vid andra statens verk och inrättningar.

Under åberopande av vad jag nu i olika hänseenden anfört får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

1:o) för tillämpning från och med den 1 juli 1922, godkänna vid statsrådsprotokollet fogat förslag till ändring i vissa delar av avlöningsreglementet den 19 juni 1919 för tjänstemän vid postverket, telegrafverket, statens järnvägar och statens vattenfallsverk;

2:o) medgiva, att Kungl. Maj:t må utfärda de övergångsbestämmelser, som i anledning härav kunna befinnas erforderliga;

3:o) besluta, med tillämpning från och med den 1 juli 1922,

dels att under avdelningen A. av den vid berörda reglemente såsom bilaga fogade tjänsteförteckningen skall beträffande postverket i 3:e lönegraden upptagas befattningen reparatör ävensom att den beträffande postverket i 6:e lönegraden under samma avdelning angivna befattningen stationsmästare skall benämnas stationsmästare av klass 1;

dels att i avdelningen B. av nämnda tjänsteförteckning skall upptagas en ny lönegrad, benämnd 1:a lönegraden, samt att de nuvarande 1:a—7:e lönegraderna skola benämnas respektive 2:a—8:e lönegraderna;

dels ock att under berörda avdelning B. skola upptagas följande nya befattningar, nämligen beträffande samtliga verk i den nya 1:a lönegraden befattningen skrivbiträde samt beträffande postverket i den nya 2:a lönegraden befattningen stastationsmästare av klass 3 och i den nya 3:e lönegraden befattningen stationsmästare av klass 2;

4:o) besluta, att antalet av följande befattningar vid telegrafverket och statens vattenfallsverk skall från och med den 1 juli 1922 utgöra:

vid telegrafverket:
sekreterare 7

vid statens vattenfallsverk:
kontrollör ..... 2.

Vad departementschefen sålunda hemställt, däruti statsrådets övriga ledamöter instämma, behagar Hans Maj:t Konungen bifalla samt förordnar, att proposition i ämnet av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar, skall avlåtas till riksdagen.

Ur protokollet:

August Wrede.

Bilaga.

Förslag

till

ändring i vissa delar av avlöningsreglementet den 19 juni 1919 för tjänstemän vid postverket, telegrafverket, statens järnvägar och statens vattenfallsverk.

6 §.

— —

2. Har sådan tjänsteman erhållit annan ledighet och särskild vikarie för honom förordnats, beror på prövning av Kungl. Maj:t, i vad mån avlöningen må för den tid tillgodonjutas.

3. I fråga om ersättning till vikarie i de i 1 och 2 mom. nämnda fall ävensom till den, som förordnats att uppehålla ledig tjänst, varom nu sägs, bestämmer Kungl. Maj:t.

9 §.

Löneplan.

A. För manliga tjänstemän.

— —

B. För kvinnliga tjänstemän.

Lönegrad.	Löne-klass.	Ortsgrupp.						
		A.	B.	C.	D.	E.	F.	G.
		kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.
1:a lönegraden	1	1,440	1,500	1,560	1,620	1,680	1,740	1,800
	2	1,560	1,620	1,680	1,740	1,800	1,860	1,920
	3	1,680	1,740	1,800	1,860	1,920	1,980	2,040
	4	1,800	1,860	1,920	1,980	2,040	2,100	2,160

Lönegrad.	Löne-klass.	Ortsgrupp.						
		A.	B.	C.	D.	E.	F.	G.
		kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.
2:a lönegraden	4	1,800	1,860	1,920	1,980	2,040	2,100	2,160
	5	1,920	1,983	2,046	2,109	2,172	2,235	2,298
	6	2,040	2,106	2,172	2,238	2,304	2,370	2,436
	7	2,160	2,229	2,298	2.367	2,436	2,505	2,574
3:e lönegraden	7	2,160	2,229	2,298	2,367	2,436	2,505	2,574
	8	2,280	2,352	2,424	2,496	2,568	2,640	2,712
	9	2,400	2,475	2,550	2,625	2,700	2,775	2,850
	10	2,550	2,628	2,706	2,784	2,862	2,940	3,018
4:e lönegraden	8	2,280	2,352	2,424	2,496	2,568	2,640	2,712
	9	2,400	2,475	2,550	2,625	2,700	2,775	2,850
	10	2,550	2,628	2,706	2,784	2,862	2,940	3,018
	11	2,700	2,784	2,868	2,952	3,036	3,120	3,204
5:e lönegraden	11	2,700	2,784	2,868	2,952	3,036	3,120	3,204
	12	2,850	2,940	3,030	3,120	3,210	3,300	3,390
	13	3,030	3,126	3,222	3,318	3,414	3,510	3,606
	14	3,210	3,312	3,414	3.516	3,618	3,720	3.828
6:e lönegraden	12	2,850	2,940	3,030	3,120	3,210	3,300	3,390
	13	3,030	3,126	3,222	3,318	3,414	3,510	3,606
	14	3,210	3,312	3,414	3,516	3.618	3,720	3,828
	15	3,390	3,501	3,612	3,723	3.834	3,945	4,056
7:e lönegraden	15	3,390	3,501	3,612	3,723	3,834	3,945	4,056
	16	3,600	3,714	3,828	3,942	4,056	4,170	4,284
	17	3,810	3,927	4,044	4,161	4,278	4,395	4,512
	18	4,020	4,140	4,260	4.380	4,500	4,620	4,740
8:e lönegraden	18	4,020	4,140	4,260	4,380	4,500	4,620	4,740
	19	4,260	4,380	4,500	4,620	4,740	4,860	4,980
	20	4,500	4,620	4,740	4,860	4,980	5,100	5,220
	21	4,800	4,920	5,040	5,160	5,280	5,400	5,520

10 §.

— — — — — — — — — — — — — — — — — — —

3. Uppflyttning till — — — — — — tilländagått.

I övrigt — — — — — — — — löneklass:

a) att han — — — — — — — — — tjänstgöring;

b) att uppskov med uppflyttningen icke prövats böra äga rum med hänsyn till mindre väl vitsordad tjänstgöring under den tid tjänstemannen tillhört den lägre löneklassen; dock att härvid viss i tjänsten begången förseelse, för vilken tjänstemannen särskilt bestraffats, icke i och för sig må räknas honom till last, utan hänsyn därtill tagas, endast då förseelsen kan sägas karaktärisera arten av tjänstgöringen i dess helhet; samt

c) att tjänstemannen — — — — — — tjänsten.

Beslut om uppskov av anledning, som i punkten b) sägs, må icke fattas utan att tjänstemannen lämnats tillfälle att förklara sig, och skall sådant beslut avse viss tid, minst ett halft och högst tre år. Vid uppskovstidens utgång skall uppflyttning ske, om ej tjänstgöringen under nämnda tid givit anledning till förnyat uppskov därmed.

— — — — — — — — — — — — — — — — — — —

11 §.

Om den, som från icke-ordinarie befattning vinner befordran till ordinarie tjänst, innehar sådan anställning i statens tjänst, som i avseende å tjänstgöringens art och omfattning finnes svara mot, vara jämförbar med eller högre än den ifrågavarande ordinarie tjänsten, må för bestämmandet av hans begynnelselön i denna tjänst och sedermera för hans uppflyttning till högre löneklass tillgodoräknas honom den tid utöver tre år, under vilken han efter fyllda 18 år i en följd innehaft dylik anställning.

Vid sådant — — — — — — — — — kalenderkvartal.

12 §.

1. Därest — — — — — — — — — — närmast högre löneklass.

Ordinarie tjänsteman, som före tillträdandet av högre tjänst åtnjöt lön enligt löneklass, som är närmast lägre än den, till vilken han på grund av nyssnämnda föreskrift eller stadgandet i 10 § 1 mom. bör vid befordran hänföras, äger att, för omedelbar eller framtida uppflyttning till högre löneklass i den nya tjänsten, räkna sig till godo den tid

intill tre år, varunder han tillhört eller beräknats hava tillhört berörda lägre löneklass.

Vad sålunda stadgats skall äga motsvarande tillämpning beträffande tjänsteman, som vid befordran till tjänst vid något av ifrågavarande verk innehade ordinarie befattning vid annat verk, för vilket löneregleringen genomförts efter samma grunder, som tillämpats i detta reglemente.

Vid ordinarie tjänstemans befordran till tjänst inom högre lönegrad må, i den mån så prövas skäligt, för bestämmandet av hans begynnelselön i den nya tjänsten och sedermera för hans uppflyttning till högre löneklass kunna tillgodoräknas honom den tid utöver tre år, under vilken han såsom ordinarie tjänsteman inom de närmaste nio åren före befordringen på förordnande eller å extra stat uppehållit befattning, som i avseende å tjänstgöringens art och omfattning finnes svara mot, vara jämförbar med eller högre än den befattning, han vid befordringen tillträder. Härvid må dock icke tillgodoräknas förordnande eller annan tjänstgöring av kortare varaktighet än sex månader i ett sammanhang.

För det ändamål, som i föregående stycke avses, och under iakttagande i tillämpliga delar av där stadgade grunder må Kungl. Maj:t, efter prövning i varje särskilt fall, kunna tillgodoräkna tjänsteman jämväl tid, varunder denne eljest i statens tjänst utfört arbete, som i avseende å art och omfattning finnes svara mot, vara jämförbart med eller av högre värde än det, han har att i den erhållna tjänsten utföra.

2. Såsom undantag från vad i 10 § 1 mom. samt 1 mom. av förevarande paragraf stadgats gäller:

a) att lokomotivförare, som vid befordran till lokomotivmästare åtnjöt eller från tiden för lokomotivmästartjänstens tillträdande skulle såsom lokomotivförare hava kommit i åtnjutande av lön enligt den näst högsta eller den högsta för lokomotivförare gällande löneklassen, äger tillträda lön enligt den löneklass, som är närmast högre än den, till vilken han eljest skolat hänföras, samt i förekommande fall tillgodonjuta den i 1 mom., andra stycket, av förevarande paragraf medgivna förmån;

b) att lokomotivförare, som vid befordran till lokomotivmästare åtnjöt lön enligt 10:e löneklassen, äger ifråga om begynnelselön i den nya tjänsten samt för vidare uppflyttning till högre löneklass tillgodonjuta den i 1 mom., andra stycket, av förevarande paragraf medgivna förmån.

— — — — — — — — — — — — — — — — — — —

17 §.

1. Därest tjänsteman av behörigen styrkt sjukdom, i andra fall än uti 2 mom. avses, hindras att tjänstgöra, äger han åtnjuta oavkortad

lön jämte, i förekommande fall, kallortstillägg under högst så lång tid av ett och samma kalenderår, att ledigheten för sjukdom tillika med semester icke överstiger 45 dagar, men skall, så framt ej Kungl. Maj:t för särskilt fall finner skäl annorlunda medgiva, för tid därutöver å lönen vidkännas ett *tjänstledighetsavdrag* till belopp, för dag räknat, som framgår av nedanstående tabell:

A. För manliga tjänstemän.

— —

B. För kvinnliga tjänstemän.

Löneklass enligt 9 § avd. B	Tjänstledighetsavdrag		Löneklass enligt 9 § avd. B	Tjänstledighetsavdrag		Löneklass enligt 9 § avd. B	Tjänstledighetsavdrag	
n:r.	kr.	öre.	n:r.	kr.	öre.	n:r.	kr.	öre.
1	—	60	8	1	30	15	2	25
2	—	70	9	1	40	16	2	40
3	—	80	10	1	50	17	2	60
4	—	90	11	1	65	18	2	80
5	1	—	12	1	80	19	3	—
6	1	10	13	1	95	20	3	25
7	1	20	14	2	10	21	3	50

2. Har tjänsteman — — — — — — — — — — skall han:

a) om — — — — — — — — — — — — — — — — samt

b) om olycksfallet, efter upphörande av därav förorsakad sjukdom, medfört under längre eller kortare tid bestående förlust av arbetsförmågan, under tiden likaledes åtnjuta oavkortad lön jämte, i förekommande fall, kallortstillägg, dock högst intill dess sex månader förflutit från dagen för olycksfallet, men skall tjänstemannen för tid därutöver av sin lön avstå ett belopp, motsvarande det i 1 mom. angivna tjänstledighetsavdrag, så framt ej Kungl. Maj:t eller, vad angår manlig tjänsteman, tillhörande någon av 1—7 lönegraderna, eller kvinnlig tjänsteman, vederbörande verks styrelse finner skäl medgiva, att sådant avdrag icke skall äga rum eller skall ske med lägre belopp än nyss sagts.

3. Har tjänsteman förbjudits att tjänstgöra till förekommande av smittofara, må han under tiden åtnjuta oavkortad lön jämte, i förekommande fall, kallortstillägg, dock högst under sex månader, men skall

tjänstemannen för tid därutöver av sin lön avstå ett belopp, motsvarande det i 1 mom. angivna tjänstledighetsavdrag, så framt ej Kungl. Maj:t, eller vad angår manlig tjänsteman, tillhörande någon av 1—7 lönegraderna, eller kvinnlig tjänsteman, vederbörande verks styrelse finner skäl medgiva, att sådant avdrag icke skall äga rum eller skall ske med lägre belopp än nyss sagts.

— —

20 §.

1. Tjänsteman — — — — — — — — — — — — — — dagen.

Tjänsteman, som enligt turlista eller annan fastställd tjänstgöringsplan bestrider alternerande tjänstgöring i högre befattning, äger, därest sammanlagda antalet tjänstgöringsdagar i den högre befattningen under oavbruten tidsperiod av högst fyra veckor överstiger sju, för sådana tjänstgöringsdagar uppbära vikariatsersättning enligt de i nästföregående stycke angivna grunder.

Angående — — — — — — — — — — — — — 38 § 2 mom.

— —

23 §.

1. Därest åt tjänsteman såsom bostad anvisas lägenhet, som disponeras av statsverket, skall han vara skyldig att bebo densamma samt iakttaga de närmare föreskrifter, som, utöver vad här nedan stadgas, kunna varda meddelade rörande lägenhetens begagnande.

— —

28 §.

Då tjänsteman utan egen ansökning eller därom uttryckt önskan förflyttats från en tjänstgöringsort till en annan eller eljest ålagts förändrad bostadsort, eller då tjänsteman till följd av befordran eller förordnande att uppehålla högre tjänst nögats flytta till annan ort än den förutvarande tjänstgöringsorten, skall han vara berättigad att av vederbörande verks medel erhålla skälig *ersättning för flyttningskostnad* samt för den ökade utgift, som för honom må hava uppstått därigenom, att han måst vidkännas kostnad för bostad å såväl den gamla som den nya tjänstgöringsorten, allt enligt de närmare bestämmelser, Kungl. Maj:t meddelar.

31 §.[1])

Anmärkningsarvode — anmärkning.

36 §.

Kvinnlig befattningshavare, tillhörande någon av 1—5 lönegraderna, må för bestridande av göromål såsom *stenograf* kunna tillerkännas särskilt *arvode* med högst 180 kronor för år räknat.

---

[1]) Denna paragraf har upphört att gälla.

Stockholm, K. L. Beckmans Boktr., 1922.